

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Josefine Robertsson

Letters of comfort

- En komparativ studie mellan svensk, engelsk och dansk rätt -

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Ola Svensson

Avtalsrätt/Bankrätt

VT-2003

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Syfte, frågeställningar och avgränsning	4
1.2 Metod och material	6
1.3 Disposition	7
2 VAD ÄR ETT STÖDBREV?	8
2.1 Uppkomst	8
2.2 Användningsområde	8
2.3 Olika former av stödbrev	10
2.3.1 Svaga stödbrev	10
2.3.2 Mellanstarka stödbrev	10
2.3.3 Starka stödbrev	11
2.3.4 Skillnaden mellan indelningen av stödbrev i Danmark och i Sverige	12
2.4 Stödbrevets uppbyggnad	13
2.5 Skillnaden mellan moraliskt och juridiskt bindande	14
2.6 Skillnader och likheter mellan letters of intent och letters of comfort	17
2.7 Skillnader och likheter mellan borgen (garanti) och letters of comfort	18
3 PRESUMPTIONSREGLER	21
4 ERSÄTTNINGSSKYLDIGHETEN	23
4.1 Inledning	23
4.2 Avtalsbrott	23
4.3 Culpa in contrahendo	24
4.4 Ansvarsgenombrott	26
4.5 Exempel på uttalanden som kan ge upphov till skadeståndsrätt	26

5	RÄTTSPRAXIS	28
5.1	Svensk rätt	28
5.1.1	NJA 1992 s. 375	28
5.1.2	NJA 1994 s. 204	28
5.1.2.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	29
5.1.3	NJA 1995 s. 586	31
5.1.3.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	32
5.1.4	Hovrättsfallet 358-99 (DT 2017)	34
5.1.4.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	36
5.2	Utländsk rätt	36
5.2.1	Engelsk rätt	37
5.2.1.1	Chemco Leasing SpA. v. Rediffusion plc.	37
5.2.1.1.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	38
5.2.1.2	Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad	38
5.2.1.2.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	39
5.2.2	Dansk rätt	42
5.2.2.1	Jyske Bank A/S mot Thyholms Tommerhandel A/S (UfR 1994.470 H) ⁴³	43
5.2.2.1.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	43
5.2.2.2	VB Finans af 1996 A/S mot SCS Holding A/S (UfR 1998.1289 H)	45
5.2.2.2.1	Kommentar till rättsfallet i doktrin	45
5.3	En jämförelse mellan svensk och utländsk rätt	46
6	MINDRE UNDERSÖKNING	49
6.1	Inledning	49
6.2	Tidigare resultat	49
6.3	En intervju med Paolo Bartoletti, jurist på Danske Bank i Stockholm	50
7	ANALYS OCH SLUTSATSER	52
BILAGA 1		57
BILAGA 2		58
BILAGA 3		59
BILAGA 4		61
BILAGA 5		62
BILAGA 6		63
BILAGA 7		64
LITTERATURFÖRTECKNING		65

Sammanfattning

Detta arbete behandlar fenomenet stödbrev, på engelska letters of comfort eller comfort letters, även andra beteckningar finnes men de utelämnas här. När ett dotterbolag är i behov av ett lån behöver långivaren, oftast en bank, någon form av säkerhet för att bevilja lånet. I vissa fall erhåller långivaren en garanti i form av borgen från dotterbolagets moder, i andra fall erbjuder sig moderbolaget enbart att stödja dotterbolaget ifall det hamnar i ekonomiska svårigheter med att betala tillbaka lånet till långivaren. Denna form av stöd är omdiskuterad, då det råder en osäkerhet kring hurvida det rör sig om ett juridiskt bindande åtagande eller ej. I Sverige har det, efter rättsfallet NJA 1995 s. 586, fastslagits att brev som innehåller uttryck om att moderbolaget har för *avsikt* att på något sätt stödja dotterbolaget vid problem med likviditeten, skall anses vara juridiskt bindande.

Undersökningen i detta arbete har gått ut på att avgöra hur situationen är idag ca. 8 år efter ovanstående rättsfall, bl.a. har en praktiker frågats ut. Dessutom har en jämförelse gjorts med Danmark som har en liknande avtalsrätt och England med ett system som skiljer sig åt. Resultatet av undersökningen har lett till att stödbrev fortfarande används i stor utsträckning och att HD-fallet från 1995 inte alls är lika avgörande som många har förespråkat. Till exempel har Hovrätten i ett fall från 2001 inte följt 1995 års fall utan istället hänvisat till ett tidigare HD-fall, NJA 1994 s. 204. I detta fall stadgas att ett stödbrev inte behöver bli juridiskt bindande ifall det har skett omständigheter som inte kunnat förutses vid förklaringens tillkomst.

Detta oklara rättsläge visar på att HD en gång för alla borde ta upp frågan om stödbrevens rättsliga status, något som följaktligen inte skedde i hovrättsfallet där prövningstillstånd inte beviljades. I engelsk rätt står sig ett fall från slutet på 80-talet som stadgar, tvärt emot svensk rätt, att stödbrev inte skall anses vara juridiskt bindande. I Danmark krävs att ett löfte om tillförsel av likvida medel finns med i förklaringen för att ett stödbrev skall anses juridiskt bindande. I dansk doktrin har det dock uttryckts att omständigheterna i fallet möjligen skulle kunna leda till att stödbrevet ändå anses vara juridiskt bindande, trots att inte ett tydligt löfte om pengatillförsel finns med.

Förord

På juristutbildningens åttonde termin läste jag två förmögenhetsrättsliga specialkurser, *allmän avtalsrätt* och *bankrätt med internationella utblickar*. Inför valet av uppsatsämne kände jag att jag ville behandla något som hade studerats under båda dessa kurser, valet föll då på *letters of comfort*.

Efter en termins skrivande har jag nu nått målet. Det känns oerhört bra eftersom det även innebär att jag har nått det stora målet, d.v.s. Jur.kand. examen.

Jag vill tacka min handledare Ola Svensson för att han åtog sig detta uppdrag, samt Paolo Bartoletti, jurist på Danske bank i Stockholm, för den trevliga intervjun och slutligen min korrekturläsare och mitt bollplank Jur.kand. Anna Örnebo. Till alla övriga som läst uppsatsen och kommenterat språk och textinnehåll, tusen tack!

Lund maj 2003

Josefine Robertsson

Förkortningar

Ak.avh.	Akademisk avhandling
BrB	Brottsbalken
CA	Court of Appeal
FTLR	Financial Times Law Reports
H	Højesteret
HD	Högsta Domstolen
HovR	Hovrätten
NJA	Nytt juridiskt arkiv
QBD	Queens Bench Division
SKL	Skadeståndslagen
TR	Tingsrätten
UfR	Ugeskrift fra Retsvæsen
UK	United Kingdom
WLR	Weekly Law Report

1 Inledning

1.1 Syfte, frågeställningar och avgränsning

Då ett dotterbolag är i behov av ett lån från en bank men inte har nog med säkerhet för lånet går ofta moderbolaget i borgen för dotterbolaget. För ett fyrtiotal år sedan började dock en annan variant av stöd eller säkerhet från moderbolagets sida att utkristalliseras, det s.k. stödbrevet eller som det också kallas letter of comfort/comfort letter/letter of awareness/letter of responsibility/letter of support/letter of subordination/letter of undertaking/back up-letter/keep well-letter eller letter of intent¹ uppstod.²

Vissa påstår att det föreligger en viss gradskillnad mellan de olika uttrycken.³ Därför kommer fortsättningsvis i detta arbete formerna stödbrev, letters of comfort eller comfort letters att användas.⁴ Detta är uttryck som kan användas som övergripande begrepp för ett stödbrev i allmänhet.⁵ För att inte missförstånd skall uppstå bör det klargöras att comfort letters även förekommer inom EG: s konkurrensrätt. Dessa comfort letters går dock inte att jämföra med de stödbrev som skall behandlas i detta arbete mer än genom att de är ”mere eller mindre uformelle”, som Iversen skriver.⁶

Varför började då dessa stödbrev att användas för ett antal år sedan? Jo, för att nu garanterade inte moderbolaget lika starkt som i borgensfallet att det skulle betala för dotterbolaget om det hamnade i knipa. Den stora frågan blev då ifall förklaringen i stödbreven på den juridiska arenan skulle ses som en bindande utfästelse eller inte? Moderbolaget skrev på ett brev som innehöll en avsikt att stödja dotterbolaget om det hamnade i trångmål, men var detta enbart en moralisk förpliktelse eller var det även en juridisk? Den

---

¹ Med letter of intent menas dock i de flesta fall ”avsiktsförklaring” i betydelsen en förklaring om en avsikt att ingå ett avtal, även kallat ett föravtal, men uttrycket förekommer även vid stödbrev; Se t.ex. Bilaga 1; Gäverth, Leif: *Stödbrev- Borgensliknande handlingar utställda företrädesvis för svagt kapitaliserade bolag*, Iustus Förlag, ISBN 91-7678-269-7, Uppsala 1994, s. 26.

² Iversen, Torsten: *Støtteerklæringer*, G.E.C Gads Forlag, ISBN 87-12-02701-4, Köpenhamn 1994, s. 15; Gäverth, s. 24-26.

³ Andersen, Eigel Lego: ”Comfort letters”, s. 8-16, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 4, 1992, s. 8.

⁴ Med reservation för bl.a. kapitlen om ”skillnaden mellan moraliskt och juridiskt bindande” (2.5) samt ”skillnader och likheter mellan letters of intent och letters of comfort” (2.6) där, i samband med hänvisning till Hellner, hans valda uttryck *letter of awareness* används.

⁵ Christoffersen, Jonas; Kierkegaard Federspiel Gorrissen, Nils Bang Sørensen: ”Støtteerklæringer- og Højesterets restriktive praksis”, s. 8-17, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 11, 1999, s. 8.

⁶ Iversen, s. 15 med hänvisning till Koktvedgaard, Mogens: *Lærebog i konkurrenceret*, fjärde upplagan, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 87-574-5983-5, Köpenhamn 2000, s. 78.

medvetna otydligheten i dessa stödbrev ställde till problem och trots detta hoppades båda parter på att det inte skulle uppstå någon tvist.⁷

På 1990-talet kom det tre avgörande fall i Sverige. Enligt det sista fallet från 1995 verkar det i stort, eller åtminstone i vissa fall, stå klart att ett stödbrev inte bara är moraliskt utan även juridiskt bindande.⁸ Om detta är fallet, vad har i så fall hänt med stödbreven efter sistnämnda rättsfall? Hela idén med dem var väl att befinna sig någonstans i gränslandet mellan bindande och icke bindande. Skulle de vara bindande kunde lika gärna borgensinstitutet användas. Michael Bogdan skriver att han tror att stödbrev som innehåller samma uttryck som i 1995 års fall, ungefär ”vi har för avsikt att”, kommer att försvinna.⁹ Denna uppfattning innehar även norrmannen Røsæg. Han skriver:

“Even if such guarantee-like letters of comfort as are discussed here may be invalid, it is submitted that most often they should be presumed to constitute a binding agreement in Norwegian law. If this is accepted as a general rule, there is not much use in issuing a letter of comfort in lieu of a proper guarantee.”¹⁰

Jan Hellners uppfattning är däremot att det här sista svenska rättsfallet bara klargjorde läget på vissa fall av stödbrev medan det fortfarande finns en hel del brev där läget är oklart. En annorlunda formulering skulle, enligt honom, räcka för att gå ifrån prejudikatet.¹¹ Hur ställer sig affärsbankerna idag till detta instrument? Används de överhuvudtaget längre efter det prejudicerande rättsfallet från 1995 eller har dess funktion helt försvunnit som Bogdan förutspådde? Hur har utländsk, och då särskilt engelsk och dansk rättspraxis påverkat svenska domare och hur regleras breven där?

Syftet med detta arbete är att utreda och undersöka ifall stödbreven har försvunnit på marknaden efter 1995 års rättsfall samt huruvida dansk och engelsk rätt har gått åt samma håll eller ej.

Avgränsningen kommer att göras mot det likalydande letter of intent (avsiktsförklaring), i betydelsen föravtal, som även det är ett omdiskuterat område. Institutet har dock använts vid ett tillfälle för att sätta det i relation till letter of comfort.¹² Uppsatsen kommer mestadels att behandla ämnet ur

---

⁷ Bogdan, Michael: ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, *Letters of comfort, Handelsrättslig skriftserie Nr 1*, Institutionen för handelsrätt, Lunds universitet, ISBN 91-87998-00-9, Lund 1989, s. 11.

⁸ NJA 1995 s. 586.

⁹ Bogdan, Michael: ”Rekviem över letters of comfort” i *Festskrift till Jan Ramberg*, s. 71-79, Juristförlaget, ISBN 91-39-20010-8, Stockholm 1996, s. 77-78.

¹⁰ Røsæg Erik: *Garantier eller fattigmans trøst? Støtteerklæringer i selskabsforhold av typen ”comfort letters”*, Universitetsforlaget, ISBN 82-00-21468-0, Oslo 1992, s. 591. Stycket är hämtat från Røsægs avslutande tilläggskapitel ”Summary in English”.

¹¹ Hellner, Jan: ”Stödbrev – några reflektioner”, debatt, s. 1225-1226, *Juridisk Tidskrift* 1995/96, s. 1225-1226.

¹² Se nedan under 2.6.

ett avtals- och bankrättsligt perspektiv. Det redovisningstekniska kommer däremot enbart att tas upp kortfattat. Från början var tanken att även det skadeståndsrättsliga skulle utelämnas, men det färdiga resultatet upplevdes avhugget utan denna del. För att få en helhetsbild av letters of comfort känns det därmed lämpligt att även ersättningskyldigheten finns med. En analys på området kommer dock inte att göras. Vad gäller den komparativa delen har, av utrymmesskäl, inriktningen enbart hamnat på en jämförelse med dansk respektive engelsk rätt. En jämförelse med ett common law-land, som England, är alltid av intresse dels eftersom systemet är ett annat och dels därför att den engelska rätten är av stort intresse i den internationella bank- och finansvärlden.¹³ En jämförelse görs även med Danmark som på avtalsrättsområdet är väldigt överensstämmande med Sverige.¹⁴

1.2 Metod och material

Den metod som har valts är av undersökande, jämförande och analyserande slag. Materialet är främst hämtat från de vanliga juridiska källorna, d.v.s. praxis och doktrin. En mindre intervju från det praktiska affärlivet har även utförts, kanske inte särskilt vanligt förekommande i ett juridiskt verk, men dock intressant att genomföra och se resultatet av. Det är dock viktigt att ha i minnet att intervjun enbart är utförd med en person som intervjuobjekt, och att de svar som getts är subjektiva och inte bygger på statistik eller liknande.

Då detta ämne inte enbart berör det svenska rättssystemet utan är ytterst internationellt, har även blickarna vänts mot övriga Europa och framförallt danskt och engelskt material har studerats. Då det utländska materialet ibland integreras med det svenska bör det utländska observeras och läsas med försiktighet så att det inte i för stor utsträckning betraktas som gällande svensk rätt.

I arbetet kommer förövrigt kommentarer ur norrmannen Røsægs bok ”Garantier eller fattigmannstrøst – Støtteerklæringer i selskapsforhold av typen ’comfort letters’” att finnas med.¹⁵ Detta p.g.a. att hans bok är en av de största i ämnet i nordisk doktrin, tillsammans med danske Iversens ”Støtteerklæringer” och svenske Gäverths ”Stödbrev- Borgensliknande handlingar utställda företrädesvis för svagt kapitaliserade bolag”.¹⁶ Alla tre böckerna är skrivna under första delen av 1990-talet och berör ämnet utifrån lite olika perspektiv.

---

¹³ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 14.

¹⁴ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 19.

¹⁵ Røsæg, Erik: *Garantier eller fattigmanns trøst? Støtteerklæringer i selskapsforhold av typen ”comfort letters”*, Universitetsforlaget, ISBN 82-00-21468-0, Oslo 1992.

¹⁶ Iversen, Torsten: *Støtteerklæringer*, G.E.C Gads Forlag, ISBN 87-12-02701-4, Köpenhamn 1994; Gäverth, Leif: *Stödbrev- Borgensliknande handlingar utställda företrädesvis för svagt kapitaliserade bolag*, Iustus Förlag, ISBN 91-7678-269-7, Uppsala 1994.

En hel del av materialet i uppsatsen är ett tiotal år gammalt. Då det förekommer en del framtidsutsikter från doktrinen i arbetet kan det vara på sin plats att läsa dessa kritiskt. Då inget nytt har skrivits på området av de professorer och lektorer som då siade om framtiden för letter of comfort är det svårt att svara på ifall de är av samma åsikt idag.

1.3 Disposition

Först kommer institutet stödbrev att gås igenom, däri ligger även en jämförelse med närliggande rättsområden. Olika anledningar till varför moderbolaget skulle kunna anses vara ersättningsskyldigt behandlas i det följande kapitlet. Sedan följer en redogörelse av först svensk, sedan engelsk och avslutningsvis dansk rättspraxis på området. Slutligen undersöks stödbrevets roll i dagens affärsvärld, och därmed i det praktiska livet. I analysen skall ländernas olika läge i stödbrevsfrågan sammanställas tillsammans med en tanke om stödbrevets roll i framtiden.

2 Vad är ett stödbrev?

2.1 Uppkomst

Leif Gäverth skriver i sin bok att stödbreven är en internationell företeelse. Under senare delen av 1960-talet började dessa brev att användas i Västtyskland för att komma undan den stämpelskatt som vissa moderbolag var tvungna att betala dels vid lån till sina dotterbolag, dels vid lån till tredje man genom lämnande av borgen. På 1970-talet försvann stämpelskatten i Tyskland, men stödbreven fortsatte ändå att upprättas, nu t.o.m. i än större skala. Detta är bakgrunden till det ”riktiga” stödbrevets födelse, men nämnas kan att liknande uttryck som de i stödbreven förekom långt innan mellan köpmän, och då till skillnad från nu även i muntliga termer.¹⁷

2.2 Användningsområde

Vanligaste användningsområdet för stödbrev är när ett dotterbolag är i behov av en säkerhet för ett lån och moderbolaget går in och stödjer med ett letter of comfort. Detta sker oftast mellan antingen ett svenskt moderbolag och ett utländskt dotterbolag eller tvärtom¹⁸, men stödförklaringar förekommer idag, i alla fall i Danmark, även mellan moderbolag och dotterbolag som båda verkar i samma land.¹⁹ Martin Jonasson framhåller att letters of comfort även kan användas inom kommunen och Philip Wood skriver att t.o.m. regeringen kan vara utställare av dessa brev.²⁰ Pedersen påpekar att det också existerar förklaringar från personer som är huvud- eller storaktieägare, men att dessa inte är vanligt förekommande.²¹ Eigel Lego Andersen talar slutligen om att stödbrev kan användas i leveransavtal gentemot leverantörer.²²

---

¹⁷ Gäverth, s. 26; I en artikel i Dagens Industri den 6 maj 2000 går det dock att läsa att ”bruket av [...] Letter of Comfort är hämtat från USA.”; Arwidsson, Thorulf: ”Varning för Letter of intent”, Dagens Industri, 6 maj, 2000, taget från Internetadressen: <http://www.bankrattsforeningen.org.se/domstol57.html>. Datum: 20030507, kl. 14.40.

¹⁸ Hellner, Jan: *Kommersiell Avtalsrätt*, första upplagan, Stiftelsen Juristförlaget vid Stockholms universitet, ISBN 91-7598-146-7, Stockholm 1986, s. 72.

¹⁹ Pedersen, Hans Viggo Godsk: *Kaution*, sjätte upplagan, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 87-574-0526-3, Köpenhamn 2002, s. 117; Jfr. intervjun i slutet med Bartoletti där han framhåller att han inte kommit i kontakt med stödbrev upprättade av ett svenskt moderbolag för ett svenskt dotterbolags räkning.

²⁰ Jonasson, Martin: ”Letters of comfort – en introduktion”, *Letters of comfort, Handelsrättslig skriftserie nr 1*, Institutionen för Handelsrätt, Lunds universitet, ISBN 91-87998-00-9, Lund 1989, s. 7; Wood, Philip: *Law and practice of international finance*, Sweet & Maxwell Ltd., ISBN 0-421-26410-1, London 1980, s. 307.

²¹ Pedersen, s. 117.

²² Andersen, s. 8; Jfr. Jonasson, s. 7.

Många har frågat sig vad fördelen är med att använda sig av stödbrevsinstitutet istället för den traditionella garantin.²³ Lars Gorton framhåller att det kan ligga ett rent principiellt skäl till stödbrevets användning, nämligen att ett moderbolag uttalar att det aldrig av principskäl lämnar någon säkerhet för sitt/sina dotterbolags förpliktelser.²⁴ Detta uttrycks vidare av Martin Jonasson med att: "[...] moderbolaget finner det vara under dess värdighet att behöva ställa borgen för att ett av dess dotterbolag skall få en kredit."²⁵ Detta är något som säkerligen kan förekomma när de stora företagen på börserna är involverade, fortsätter han.²⁶ Røsæg anför att moderbolaget inte alltid vill ansvara för en fullgod garanti, men däremot inte heller vill lämna dotterbolaget vind för våg.²⁷ En garanti försvagar dessutom moderbolagets ekonomiska styrka.²⁸

Ibland kan en anledning till användandet av stödbrev vara att ett moderbolag inte har rätt att ingå borgen för ett dotterbolag, eftersom det har skrivit på ett annat låneavtal innehållande en negativ klausul.²⁹ Gorton anför att användningen av stödbrev även kan ha en valutarättslig aspekt. Dessutom är det redovisningstekniska avgörande, d.v.s. en moderbolagsgaranti skall redovisas på balansräkningen vilket normalt inte krävs med ett letter of comfort.³⁰ Jon Kihlman förklarar i sitt arbete att syftet med stödbrev därmed är: "[...] att ge utställarens redovisning ett bättre utseende än vad i vart fall mottagaren av ett *Letter of Comfort* hoppas att den egentligen borde ha."³¹ Røsæg påpekar dock att det inte är lätt att utröna vilken av anledningarna som har varit avgörande i det specifika fallet.³² Gorton skriver vidare att vid tolkning av ett stödbrev måste tankebanorna kretsa kring att brevet är utfärdat därför att banken vill ha någon form av säkerhet, då moderbolaget inte vill ge någon garanti. Förutom denna tankegång är det, enligt Gorton, även viktigt att göra tolkningen utifrån ett kostnadsperspektiv.³³ Knut Rodhe har i sin bok diskuterat hur moderbolag taktiskt bör gå tillväga vid användandet av stödbrev. Det gäller, enligt honom, att säga så pass

---

²³ Se bl.a. Andersen, s. 10.

²⁴ Gorton, Lars: "Några avtalsrättsliga utblickar, nordiskt och internationellt", s. 725-733, *Svensk Juristtidning*, 1987, s. 726.

²⁵ Jonasson, s. 7.

²⁶ Jonasson, s. 7.

²⁷ Røsæg, s. 582.

²⁸ Bogdan, "Letters of comfort i ett internationellt perspektiv", s. 10.

²⁹ Jonasson, s. 8.

³⁰ Gorton, "Nordiskt och internationellt", s. 726; Brasen m.fl. i Danmark skriver dock att starka stödbrev som är garantiliknande antagligen skall finnas med i balansräkningen. De svagaste breven som enbart är moraliskt förpliktande skall dock inte tas upp där.

Tveksamheterna ligger alltså kring mellanformsbreven eller letters of comfort. (Mer om de olika uttrycken nedan under 2.3.) Dessutom påpekar Brasen m.fl. att omständigheterna i fallet kan göra att ett svagt brev ändå skall tas upp i räkenskaperna och vice versa; Brasen, N. J.; Jespersen, C.: "Den regnskabs- og revisionsmæssige behandling af hensigtserklæringer", s. 18-19, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 4, 1992, s. 18-19.

³¹ Kihlman, Jon: "Om det dunkelt sagda" i *Festskrift till Gunnar Karnell*, s. 331-339, Jure AB, ISBN 91-973587-1-1, Stockholm 1999, s. 338.

³² Røsæg, s. 582.

³³ Gorton, "Nordiskt och internationellt", s. 726.

mycket att långgivaren känner sig trygg och inte anser sig vara i behov av en vanlig säkerhet. I samma ögonblick gäller det att inte säga för mycket, så att moderbolaget med en bra inre känsla och med revisorns samtycke kan utelämna förklaringen i bolagets balansräkning. Dessutom skall moderbolaget försöka att komma förbi kravet på godkännande från valutamyndighet, vilket krävs vid ett vanligt borgensåtagande. Till sist, påpekar Rodhe, att bolaget skall akta sig för att bli anklagad för brott mot en negativ klausul som moderbolaget har skrivit under vid ett annat låneavtal med annan långgivare.³⁴

2.3 Olika former av stödbrev

Många försök har gjorts internationellt med att indela stödbreven i olika kategorier, det har t.ex. talats om både sju, nio och till och med elva olika former.³⁵ I svensk rätt har en indelning av stödbreven i tre olika kategorier blivit vedertagen. Det är svaga, mellanstarka och starka brev.³⁶

2.3.1 Svaga stödbrev

De svaga stödbreven, till skillnad mot de starka, brukar inte betecknas som bindande.³⁷ Ett svagt stödbrev kan betecknas som ett letter of awareness, vilket innebär att moderbolaget inte konstaterar mer än att det är medvetet om och godkänner att dotterbolaget tar ett lån.³⁸

2.3.2 Mellanstarka stödbrev

De brev som ställer till problem är mellanformsbrev, som av båda parter är *medvetet otydligt*³⁹ framställda.⁴⁰

En stödbrevsförklaring av mellanklasskaraktär kan se ut på exempelvis följande vis:

---

³⁴ Rodhe, Knut: "Moderbolags ansvar för dotterbolags skulder", *Festskrift till Jan Hellner*, s. 481-499, P A Norstedt & Söners Förlag, ISBN 91-1-837322-4, Stockholm 1984, s. 497.

³⁵ Bogdan, "Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv", s. 12.

³⁶ Gäverth, s. 27; Jfr. Bogdan, "Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv", s. 12.

³⁷ Pedersen, s. 120.

³⁸ Andersen, s. 8.

³⁹ Jon Kihlman skriver på ett tänkvärt sätt att det inte går att föra över den *medvetna otydligheten* som föreligger vid upprättandet av ett stödbrev på andra rättsområden inom den dispositiva civilrätten. Som exempel nämner han köprätten där det skulle vara mycket främmande med en klausul i ett avtal som stadgade att leverans äger rum *framöver* eller att risken lämnar säljaren på *något ställe under vägen*. Detta skulle innebära att parterna inte på något sätt skulle kunna förutspå utgången vid en eventuell tvist. Kihlman frågar sig varför det inte är eftertraktat med ovisshet inom avtalet när det är det i frågan om ett avtal existerar eller ej; Kihlman, s. 336-337.

⁴⁰ Bogdan, "Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv", s. 11.

- ”Under den tid lånet varar avser vi/förbinder vi oss att behålla minst x procent av aktierna i x-dotterbolag. (Alternativt att bolaget lovar att underrätta om dess aktieinnehav i dotterbolaget ändras.)
- Vi bekräftar att det är vår nuvarande och framtida avsikt att se till att vårt dotterbolag har tillräckligt med kapital för att kunna fullfölja sina nuvarande (eventuellt också kommande) åtaganden.
- Vi förbinder oss att inte ekonomiskt belasta vårt dotterbolag så mycket att det inte kan fullfölja sina åtaganden.
- Vi har med hänsyn till vårt anseende alltid behandlat våra dotterbolags skulder som våra egna.
- Vi förbinder oss att köpa dotterbolagets produkter i sådan omfattning och till sådana priser att bolaget får tillräckliga medel att bestrida sina kostnader, inklusive ränta och amorteringar på lån.”⁴¹

I denna mellankategori av stödbrev går det att hitta uttryck som inte helt tydligt omfattar ett löfte samt uttryck som troligen omfattar ett löfte men där löftet inte innefattar ett löfte om tillförsel av pengar, d.v.s. det kan röra ett löfte om att omsorgsfullt iaktta dotterbolagets tillväxt. Pedersen framhåller att en förklaring innehållande ett löfte som inte anger något om att pengar skall tillföras, om det skulle behövas, i dansk rätt troligen inte kan ses som bindande då det är osäkert hur långtgående ett sådant löfte är. Brytandet av en sådan löftesförklaring kan troligen inte heller ge upphov till ersättningsrätt då den förlust som framskrider inte är av denna karaktär. Märk väl att detta gäller dansk rätt.⁴²

2.3.3 Starka stödbrev

De starka stödbreven ligger väldigt nära en ren borgensförbindelse. De är oftast formulerade på ett sådant sätt att moderbolaget kontinuerligt kommer att skjuta in pengar i dotterbolaget så att det när som helst skall kunna betala till banken, vilket brukar kallas för letter of support. Detta innebär, enligt Andersen, att det kan likställas med en garanti på det praktiska och ekonomiska planet, däremot juridiskt och tekniskt nås detta resultat från ett annat håll. När en garanti har lämnats kräver banken att löftet i garantin skall uppfyllas, d.v.s. att moderbolaget skall betala den *summa* som dotterbolaget är skyldigt. Vid ett starkt stödbrev kräver däremot banken ersättning för att löftet i förklaringen inte har uppfyllts, och därmed att en förlust har uppstått p.g.a. avtalsbrottet.⁴³

---

⁴¹ Gäverth, s. 28-29.

⁴² Pedersen, s. 120.

⁴³ Andersen, s. 8-9; Blok, s. 438.

2.3.4 Skillnaden mellan indelningen av stödbrev i Danmark och i Sverige

En tydlig skillnad föreligger mellan indelningen av stödbrev i Danmark och Sverige, däremot inte vid jämförelse med England, vilket är anledningen till att England inte har varit föremål för behandling i detta avsnitt.⁴⁴

Gäverth, som har skrivit den enda svenska boken om stödbrev har kommenterat Iversens bok, som är den största i sitt slag i Danmark. Iversen och Gäverth har inte på samma sätt behandlat detta fenomen. Iversen är negativ till den rangordning som görs av stödbrev. Han finner ovannämnda treindelning, som bl.a. Gäverth förespråkar, *endimensionell*. Dessutom menar Iversen att de flesta breven kommer att betecknas som brev i mellanklassen. Då Iversen anser att ordalydelsen bör tolkas väldigt noggrant i varje särskilt brev ger en treindelning inte någon direkt hjälp.⁴⁵ Gäverth anser dock att en sådan indelning är tillfredsställande om fokus läggs på parternas agerande samt vad som yppat sig under förhandlingarna. Han anser det nämligen besvärligt att dela in stödbreven i än mindre bitar då själva utgångspunkten i breven är att de skall vara oklara.⁴⁶

Iversens teknik går ut på att studera ifall en faktisk formulering innehåller något av följande tre uttryck; ett löfte, en upplysning eller en ren avsiktsförklaring (moraliskt löfte). Efter denna inledning är det föremålet för uttalandet som skall granskas. Här tittar han på vad moderbolaget har yttrat sig om, är det; ägarförhållandet, avsikten att stötta eller möjligtvis förtroendet för styrelsen i dotterbolaget. I detta sammanhang kan inte föremålen för utsagorna, enligt Iversen, kategoriseras till skillnad mot vad som kan göras med löfterna, upplysningarna och avsiktsförklaringarna. Iversen önskar en *tvådimensionell* syn på det hela, vilket han framhäver att han får om han delar in föremålen i svaga eller också starka, medan han använder sig av löften, upplysningar och avsiktsförklaringar.⁴⁷ Dansken Blok är också han för en tvådimensionell indelning av stödbreven.⁴⁸

Häri ligger Gäverths kritik, han förstår inte vad det är för skillnad med att dela in breven i svaga, mellanstarka och starka. Där löften, som är juridiskt bindande, i stort klassificeras under de starka breven och där upplysningar kategoriseras under de svaga breven medan mellangruppen fylls av de rena avsiktsförklaringarna, d.v.s. de riktiga stödbreven.⁴⁹ Treindelningen är,

---

⁴⁴ Se t.ex. Wood, s. 307, där vikten istället har lagts på hur breven är uppbyggda, vilket kommer att behandlas nedan under 2.4.

⁴⁵ Se Iversen, kap. 3; Indelningen har kommenterats av Gäverth, Leif: "Anm. av Torsten Iversen, støtteerklæringer, akademisk avhandling, 341 s., G. E. C. Gads Forlag, Köpenhamn 1994 ISBN 87-12-02701-4.", s. 706-712, *Svensk Juristtidning*, 1994, s. 708.

⁴⁶ Gäverth, "Anm. av Iversen", s. 708.

⁴⁷ Iversen, kap. 3; Gäverth, "Anm. av Iversen", s. 708.

⁴⁸ Blok, Peter: "Retsvirkningen af en 'hensigtserklærning' (støtteerklærning)", s. 436-440, 1994B. 436, s. 438.

⁴⁹ Gäverth, "Anm. av Iversen", s. 708.

enligt Mogens Christensen, enbart en ”teoretisk referenceramme”. Han påstår att det i dansk praxis föreligger svävande växlingar mellan de tre typerna, precis som det förekommer uttryck som uppträder som en mix av de olika typerna. I en förklaring kan t.ex. ett starkt löfte förekomma tillsammans med en svag beskrivelse om ett visst beteende eller vice versa.⁵⁰

2.4 Stödbrevets uppbyggnad

Om förklaringen i ett brev inte är lika stark som uttrycken i ett letter of support, men ändå går längre än uttrycken i ett letter of awareness så att långivaren kan känna sig säker, kan det bli tal om att stödförklaringen utgör ett letter of comfort. Uttrycket letter of comfort kan dock vara ett allmänt namn, för alla de uttryckssätt som finns i ett letter of support, ett letter of awareness och ett letter of comfort, och det är den här situationen som skall behandlas under denna rubrik.⁵¹

Stödbreven är ofta uppbyggda på ett likalydande sätt vilket, enligt Andersen, innebär; *en överskrift, följt av faktiska upplysningar, en tillkännagivelse om ett visst beteende*, och eventuella *allmänna bindande yttranden*.⁵² Lindquist anser att ett stödbrev brukar innehålla en formulering som kan handla om ren information om *faktiska förhållanden* eller en *förpliktelse* för utfärdaren.⁵³ Bogdan talar om, *objektiva och subjektiva fakta* samt *utfästelser för framtiden*.⁵⁴ Med faktiska upplysningar, faktiska förhållanden och objektiva fakta menas t.ex. uttryck som ”XX är vårt helägda dotterbolag”.⁵⁵

Vad gäller Bogdans *subjektiva fakta* likställer han dem med ett letter of awareness, dessutom förklarar han det med att olika aspekter på utställarens sinnesstämning går under denna rubrik.⁵⁶ Både i dansk och engelsk praxis har alltid en del i breven innehållit ett uttryck om moderbolagets medvetenhet om dotterbolagets låntagande, d.v.s. ett letter of awareness.⁵⁷ En sådan del är inte av särskilt stort värde och inte heller bindande, skriver Bogdan. Däremot kan det läggas större vikt vid ett uttalande likt ”låntagarens (dotterbolagets) ledning åtnjuter utställarens fulla förtroende.” Uttryck som är ännu viktigare är t.ex. ”det är vårt företags policy att

---

⁵⁰ Christensen, Mogens: ”Reelle hensigter – om hensigts-/støtteerklæringer”, s. 25-28, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 5, 1998, s. 25-26.

⁵¹ Andersen, s. 8.

⁵² Andersen, s. 10.

⁵³ Lindquist, Björn: ”Letters of comfort- något om dess framtid i Sverige”, *Letters of comfort, Handelsrättslig skriftserie nr 1*, Institutionen för Handelsrätt, Lunds universitet, ISBN 91-87998-00-9, Lund 1989, s. 27-28.

⁵⁴ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 12.

⁵⁵ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 16; Andersen, s. 10; Lindquist, s. 27.

⁵⁶ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 17.

⁵⁷ Andersen, s. 8; Fisher, Jonathan: ”’Comfort letters’ and their legal status”, s. 215-221, *Journal of International Banking Law*, 3(5), 1988, s. 216.

behandla våra dotterbolags skulder som våra egna” eller ”det är vår avsikt att se till att vårt dotterbolag XX är i stånd att rätteligen betala sina skulder till Er”.⁵⁸ Här kan en jämförelse dras med Andersens ”adfærdstilkendegivelser”, d.v.s. tillkännagivelser om ett visst beteende, och Fishers samt Jacobs talan om att moderbolaget uttalar att det har för avsikt att ha kvar sin ägarandel i dotterbolaget och bibehålla sin finansiella styrka under den avtalade perioden.⁵⁹

Den tredje del som Bogdan talar om, är *utfästelser för framtiden*, vilken även Jacobs har tagit upp.⁶⁰ Det är inte ofta det uttrycks, skriver Bogdan, att moderbolaget åtar sig att betala till långivaren de skulder som dotterbolaget dragit på sig. Det är däremot allt vanligare att uttalanden som t.ex. ”vi skall se till att XX är i stånd att återbetala sin skuld till Er” förekommer.⁶¹ Avslutningsvis kan det nämnas att det ofta föreligger uttalanden om dotterbolagets betalningsförmåga men däremot mer undantagsvis om dess betalningsvilja.⁶²

2.5 Skillnaden mellan moraliskt och juridiskt bindande

När stödbrev kommer på tal omnämns även allt som oftast den moraliska bundenheten, men vad menas egentligen med att en moralisk bundenhet uppstår? Hellners förklaring är att den moraliska pressen gör att moderbolaget vill uppfylla sina krav i stödbreven för annars kan dess roll på marknaden markant försämrats.⁶³ Ett moraliskt stödbrev innehåller inget löfte, skriver Pedersen, men präglas däremot av att det är historiskt eller upplysande. Texten i ett sådant brev kan t.ex. innehålla ett uttalande om att moderbolaget alltid har backat upp dotterbolaget. Dessa brev lägger bara vikt på förhållandena just nu men siar inte om framtiden och de följs bara eftersom det föreligger en moralisk förpliktelse, däremot finns ingen risk för ersättningsansvar. Det enda ansvar utöver det moraliska som skulle kunna uppstå är, enligt Pedersen, att moderbolaget, efter att ha uppgett i brevet hur stor dess aktiepost i dotterbolaget är, blir tvungen att meddela banken ifall denna post minskar.⁶⁴

Det är vanligt att moderbolag inte vill ställa ut någon garanti för ett dotterbolags räkning, men på samma gång driver en politik där alla långivare blir ersatta innan dotterbolaget upplöses. Pedersen kallar detta för

---

⁵⁸ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 17.

⁵⁹ Andersen, s. 10; Fisher, s. 216; Jacobs, Edward: ”Little comfort from letters of comfort”, s. 190-191, *International Business Law*, 7(12), 1989, s. 190.

⁶⁰ Jacobs, s. 190.

⁶¹ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 18.

⁶² Pedersen, s. 119.

⁶³ Hellner, Jan: *Kommersiell avtalsrätt*, fjärde upplagan, femte tryckningen, Norstedts Juridik AB, ISBN 91-7598-579-9, Stockholm 1993, s. 81.

⁶⁴ Pedersen, s. 121.

att moderbolagen har upplevt sig ”moralisk eller kommersiellt” förpliktigade av stödbrevsförklaringarna. Däremot, fortsätter han, kan någon trygghetskänsla inte infinna sig angående beståendet av detta tillvägagångssätt.⁶⁵

När det gäller den moraliska bundenheten gör Hellner en liknelse från det privata området med en dam som köper en exklusiv päls på kredit. Expediten önskar i ett sådant läge ofta ett letter of awareness från hennes man vilket, enligt Hellner, markerar att mannen är medveten om kvinnans köp och därmed har någon form av moralisk förpliktelse att ansvara för att expediten får in sina pengar för pälsen.⁶⁶ Det är lätt att förstå grundtanken i hans liknelse trots att exemplet känns förlegat.⁶⁷

Hellner anser, vad gäller stödbrev i affärssammanhang, att under alla ordinära förhållanden är moderbolaget bundet att ansvara för att dotterbolagets skuld blir betald. Detta oberoende av hur ett letter of awareness är utformat, ”[...] bara formuleringen överskrider tröskeln till ett formellt erkännande av någon form av ansvar för dotterbolagets skuld.”⁶⁸ Han anser därmed att ett sådant brev är bindande både moraliskt och juridiskt.⁶⁹ Märk väl att Hellner talar om letter of awareness och inte letter of comfort. Ett letter of awareness syftar oftast idag på ett svagt stödbrev, vilket inte anses juridiskt bindande. Hellner likställer antagligen uttrycket letter of awareness med letter of comfort.⁷⁰ Lindquist har uttalat att det ofta föreligger ett missförstånd vad gäller skillnaden i betydelse mellan dessa brev. Ofta anses ett letter of comfort vara vidare och mera ansvarsbelagt än ett letter of awareness, vilket inte alls behöver vara fallet. Han hänvisar till Bogdan som anför att varje enskilt brev måste studeras både beträffande ordalydelsen och omständigheterna runt omkring det, oberoende av dess ”namn”.⁷¹

Hellner talar, som tidigare nämnts, om att det föreligger ”[...] ett moraliskt ansvar eller en realistisk uppfattning av den faktiska situationen [...]”.⁷² Detta betyder, enligt honom, att ett moderbolag i praktiken har ett ansvar för sina dotterbolag inom en koncern när det gäller lämnande av säkerhet. Detta eftersom banker och andra kreditinstitut kan upphöra med att ge dotterbolaget, men också moderbolaget, lån i framtiden om bolagen inte kan visa att skulderna betalas. Ett letter of awareness har i alla fall den verkningskraften att ett moderbolag vid en eventuell tvist inte kan skydda

---

⁶⁵ Pedersen, s. 118.

⁶⁶ Hellner, 1986, s. 72.

⁶⁷ För att göra exemplet mera jämförbart kompletteras det med att mannen istället köpte en Porsche på kredit av en bilförsäljare som då önskade ett letter of awareness av frun.

⁶⁸ Hellner, 1986, s. 72.

⁶⁹ Hellner, 1986, s. 72.

⁷⁰ Se t.ex. Bogdan som när han hänvisar till Hellners text skriver letter of comfort; Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 20.

⁷¹ Lindquist, s. 24; Bogdan, Michael: ”’Comfort letters’ i samband med internationell upplåning”, s. 653-669, *Tidskrift för rettsvetenskap*, 1988, s. 655.

⁷² Hellner, 1993, s. 80.

sig med att säga att dotterbolaget har gjort något som det inte varit behörigt till utan moderbolagets kännedom. Hellner påpekar att om ett letter of awareness⁷³ enbart skall inneha denna effekt måste det vara väldigt varligt skrivet, d.v.s. enbart innehålla ett uttryck att moderbolaget är medvetet om dotterbolagets låntagande.⁷⁴

Om ett letter of awareness i övriga fall är juridiskt bindande är omdiskuterat. Hellners sätt att se på det hela är följande: Är det en tydligare och mera bestämd skrivelse i stödbrevet än som tidigare omtalades, d.v.s. att moderbolaget medger att de har ett ansvar för vad dotterbolaget gör och dess ekonomi, anser Hellner att en gräns har passerats. Då föreligger ett juridiskt bindande ansvar för moderbolaget. Hellner är av den uppfattningen att inte samtliga ord skall ”[...] på guldväg väga [s] [...], när det ändå inte finns några bestämda konventioner som säger hur dessa ord skall tolkas.”⁷⁵ En åsikt som han, enligt sig själv, är ganska ensam om. Det räcker med att gränsen har passerats en gång så är moderbolaget ansvarigt. Om moderbolaget inte vill gå med på ett sådant långtgående ansvar, anser Hellner, att sättet att formulera sig på bör vara mycket tydligt men samtidigt väldigt försiktigt, vilket tyvärr kan leda till att långgivaren inte vill acceptera stödbrevet som säkerhet. Skulle moderbolaget däremot vara i ekonomisk knipa och därför inte vilja fullgöra den skuld som dotterbolaget ådragit sig är situationen, enligt Hellner, en annan. Om ett bolag anför en omständighet i den klassen, utöver själva stödbrevet, spelar det mindre roll ifall förklaringen anses som bindande eller ej, eftersom en sådan omständighet är så pass avgörande för själva möjligheten att betala tillbaka.⁷⁶

Kihlman ställer sig frågan varför ett institut som stödbrev överhuvudtaget används och upprättas om det inte medför några rättsverkningar.⁷⁷ Ramsay har på ett liknande sätt frågat sig vad som är meningen med att upprätta en handling som kan anses vara moraliskt bindande men som inte har någon juridisk betydelse. Hans svar är att den moraliska förklaringen antagligen väger tyngre desto djupare relationen mellan utställaren och mottagaren av stödbrevet är. Ifall det förhållandet är starkt kommer parterna, vid en förlitan på stödbrevet, lättare att komma fram till en godtagen affärsmässig utväg. I t.o.m. ett fall som detta hoppas mottagaren naturligtvis på att det skall framkomma att det föreligger en juridiskt bindande förpliktelse, dessutom kommer funderingarna kretsa kring ifall en juridisk förpliktelse trots allt har uppstått p.g.a. omständigheterna runt omkring. Ramsay påpekar att detta prövades i det engelska Kleinwortfallet men utan resultat då det förelåg brist på indicier.⁷⁸ Ramsay avslutar med att det kanske mest verkningsfulla

---

⁷³ Återigen bör poängteras att Hellner här antagligen talar om ett stödbrev i allmänhet, se vid not 70.

⁷⁴ Hellner, 1993, s. 79-80.

⁷⁵ Hellner, 1993, s. 80.

⁷⁶ Hellner, 1993, s. 80.

⁷⁷ Kihlman, s. 334.

⁷⁸ Mer om detta fall under 5.2.1.2.

verktyget som en mottagare kan begagna sig av är *publicitet*, d.v.s. att göra en tredje part uppmärksam på det felaktiga som skett.⁷⁹

Vad gäller engelsk rätt talas det om tre olika omständigheter som måste vara uppfyllda för att ett *juridiskt bindande* stödbrev skall anses vara för handen. Det första är kravet på att en motprestation ges, på engelska *consideration*.⁸⁰ I stödbrevsfallen föreligger detta t.ex. när banken i utbyte mot ett stödbrev skriver på låneavtalet och ger dotterbolaget lånet. För det andra skall förklaringsvillkoren kunna med säkerhet fastställas och för det tredje skall det föreligga en vilja hos utställaren av brevet att avge ett juridiskt löfte.⁸¹

Pedersen, i Danmark, anser att moment i stödförklaringar som talar för att de skulle anses vara juridiskt bindande är yttranden angående lagval, domstols- eller skiljedomsförfarande. Han förstår inte vad meningen skulle vara med att ha med sådana uttryck i ett stödbrev annars.⁸²

2.6 Skillnader och likheter mellan letters of intent och letters of comfort

Beträffande denna rubrik avser den letter of intent i betydelsen en avsiktsförklaring om att ingå ett avtal (föravtal), samtidigt skulle den kunna rubriceras som skillnaden mellan ett letter of intent och ett letter of intent, då letter of intent även kan ha betydelsen avsiktsförklaring vid upprättandet av ett stödbrev.⁸³ Jon Kihlman har en bra beskrivning på hur dessa båda institut inom juridiken hänger samman, han skriver: ”Ett *Letter of Comfort* förhåller sig därför till ett borgensåtagande på samma sätt som ett *Letter of Intent* förhåller sig till ett avtal.”⁸⁴

Hellner gör en jämförelse mellan letter of awareness, som han kallar det, och letter of intent och kommer fram till att det för båda instituten gäller att rättsläget är oklart huruvida de är juridiskt bindande eller ej, vilket måste beaktas vid dess tillämpning. För båda gäller även att den moraliska bundenheten är avgörande för dess användning, d.v.s. moderbolaget som struntar i att det i praktiken lovat att det skulle ingå avtal eller stödja dotterbolaget får det mycket tufft vad gäller framtida kontakter med banker,

---

⁷⁹ Ramsay, Hamish: ”Comfort letters”, *International Banking and Financial Law*, s. 74-75, 14(7), 1995, s. 75.

⁸⁰ Kravet på consideration är en av grundstenarna i engelsk kontraktsrätt. Ger parterna löften till varandra är de juridiskt förpliktigande. Bevisbördan för icke förpliktelse ligger på förklaringsavgivaren; Christoffersen m.fl., s. 13; Då förklaringsavgivaren måste vara lika med moderbolaget i stödbrevsfallen bör Røsægs resonemang, under 5.3, uppmärksammas där han skriver att *presumptionen*, för att ett stödbrev är bindande, *inte* faller på moderbolaget i engelsk rätt.

⁸¹ Christoffersen m.fl., s. 13.

⁸² Pedersen, s. 124.

⁸³ Gäverth, s. 26; Se t.ex. Bilaga 1.

⁸⁴ Kihlman, s. 333.

andra företag m.m. angående rätten att ta lån och rätten att sluta avtal. Detta medför även att företagets renommé sjunker.⁸⁵

Andersen skriver att det enda som letter of comfort och letter of intent har gemensamt är att hela eller delar av breven inte förefaller vara juridiskt bindande under tiden, men att de ger uttryck åt antingen en avsikt, en politik eller en moralisk utfästelse.⁸⁶

Hellner framhäver även de olikheter som föreligger mellan dessa båda brevsorter. En skillnad är att:

”[...] ett letter of intent är en preliminär överenskommelse, avsedd att senare efterföljas av ett klart bindande avtal, medan ett letter of awareness har en permanent karaktär.”⁸⁷

Samtidigt skriver Hellner att han kommit fram till att ett letter of awareness för med sig en viss form av rättslig bundenhet medan ett letter of intent inte har denna funktion.⁸⁸ Något som dock kan diskuteras, Jan och Christina Ramberg skriver nämligen i ”Allmän avtalsrätt” att ett letter of intent visst kan medföra en form av bundenhet, och för att slippa denna eventuella bundenhet är det viktigt att parterna, precis som i stödbrevsfallen, skriver in det i föravtalet.⁸⁹

Kihlman påpekar att en skillnad mellan dessa institut är att ett letter of intent bara påverkar de personer som har formulerat brevet medan flera personer är delaktiga när det gäller ett letter of comfort.⁹⁰ Iversen talar här om ett trepartsförhållande. Han skriver vidare att ett letter of intent kan handla om nästan vad som helst medan det essentiella i ett letter of comfort är att ett moderbolag skall stödja ett dotterbolag.⁹¹

2.7 Skillnader och likheter mellan borgen (garanti) och letters of comfort

En garanti och ett starkt stödbrev är på många sätt lika, skriver Blok och Andersen. Vanligt är att formuleringen i ett starkt brev utgörs av att moderbolaget är villigt att införa pengar till dotterbolaget när än det behövs så att det alltid kan betala banken. Detta är dock inte en ren betalningsförpliktelse från moderbolagets sida gentemot långivaren. Som

---

⁸⁵ Hellner, 1993, s. 81.

⁸⁶ Andersen, s. 10.

⁸⁷ Hellner, 1993, s. 81.

⁸⁸ Hellner, 1993, s. 81.

⁸⁹ Ramberg, Jan och Christina: *Allmän avtalsrätt*, sjätte upplagan, Norstedts Juridik AB, ISBN 91-39-20322-0, Stockholm 2003, s. 85, 88.

⁹⁰ Kihlman, s. 338.

⁹¹ Iversen, s. 21.

tidigare nämnts under stycket ”starka stödbrev”⁹² kan det rent praktiskt och ekonomiskt likställas med en garanti, men juridiskt och tekniskt nås detta resultat från ett annat håll. När en garanti har lämnats kräver banken att löftet i garantin skall uppfyllas, d.v.s. att moderbolaget skall betala den *summa* som dotterbolaget är skyldigt. Vid ett starkt stödbrev kräver däremot banken ersättning för att löftet i förklaringen inte har uppfyllts, och därmed att en förlust har uppstått p.g.a. avtalsbrottet.⁹³ Gäverth anser däremot att det är brev av mellanklassen, innehållande någon form av rättslig förpliktelse, som innehar de ovan omtalade ”starka” stödbrevens roll och att de starka stödbreven istället helt går att jämställa med borgensförbindelser.⁹⁴

Den stora skillnaden vad gäller valet mellan en ren borgensförbindelse och ett stödbrev är egentligen faktumet att en borgensförbindelse måste tas upp i balansräkningen, vilket normalt inte behövs med ett letter of comfort.⁹⁵ Valet kan, som tidigare nämnts, även styras av att moderbolaget inte har rätt att skriva under ett borgensåtagande p.g.a. ett tidigare avtal innehållande en negativ klausul som förbjuder ett sådant förfarande. I sådana fall används oftare stödbrev som säkerhet.⁹⁶

En ytterligare skillnad påpekas av Hellner, som anser att ifall *moderbolaget* går i konkurs bör inte långgivaren kunna bevaka en fordran i konkursen, om säkerheten är i form av ett letter of awareness⁹⁷, vilket däremot är fallet i en borgensförbindelse.⁹⁸

Vid ett stödbrev skulle, enligt Gäverth, långgivaren och låntagaren kunna få en närmare kontakt ifall långgivaren även har ett annat låneförhållande med moderbolaget. Detta skulle i sin tur kunna medföra att långgivaren får en större kontroll över låntagaren än i borgenssammanhang. Detta torde, enligt Gäverth, vara ett sannolikt resonemang då långgivaren tar en större risk vid säkerheten ”stödbrev” jämförelsevis med säkerheten ”borgen”.⁹⁹

---

⁹² Se under 2.3.3.

⁹³ Andersen, s. 9; Blok, s. 438; Denna distinktion känns, enligt min mening, inte alltid särskilt tydlig och det som egentligen torde vara det avgörande här är att banken vid en garanti oftast kan gå raka vägen till moderbolaget för att få tillbaka sina pengar, utan att först söka dotterbolaget. Detta p.g.a. att åtagandet oftast är i form av en *proprieborgen* som innebär att moderbolaget svarar såsom för egen skuld; Se Walin, Gösta: *Borgen och tredjemanspant*, första upplagan, andra tryckningen, Norstedts Förlag AB, ISBN 91-1847921-9, Lund 1986, s. 24-25; I stödbrevssammanhang är det däremot alltid dotterbolaget som blir den första som ställs ansvarig för att en betalning inte skett, däremot kan ett moderbolag möjligen bli ansvarigt i andra hand.

⁹⁴ Gäverth, s. 32.

⁹⁵ Gäverth, s. 24; Se dock Brasens uttalande om starka stödbrev i not 30.

⁹⁶ Jonasson, s. 8.

⁹⁷ D.v.s. letter of comfort enligt terminologin i det här arbetet.

⁹⁸ Hellner, 1993, s. 80; Jfr. Bogdans uttalande under 5.1.3.1. från ”Rekviem över letters of comfort”, s. 78.

⁹⁹ Gäverth, s. 40; Se vidare om detta resonemang under 4.3.

Avslutningsvis anför Gäverth att ersättningen vid en bruten förpliktelse i ett stödbrev antagligen skulle bestå av utebliven ränta plus amortering.¹⁰⁰ I ett borgensförhållande skulle nog däremot, enligt Walin, borgenären inte få lov att begära ränta på själva huvudförbindelsen av borgensmannen om inte ett sådant åliggande visar sig i själva borgensförbindelsen.¹⁰¹ Gäverth påpekar dock att sanningen i Walins uttalande är avhängigt av omständigheterna i det specifika fallet.¹⁰²

---

¹⁰⁰ Gäverth, s. 32.

¹⁰¹ Walin, s. 149-150.

¹⁰² Gäverth, s. 33 med hänvisning till Walin, s. 149-150.

3 Presumptionsregler

Norske Røsæg håller mycket starkt på att det skall föreligga en presumptionsregel om ordalydelsen i ett stödbrev är oklar. Han anser att det bara är den av parterna som har den starkaste förhandlingsstyrkan som både har skälet och kapaciteten att förklara och förtydliga vad som menas i stödbrevet. Om parterna däremot har talat om vad deras intentioner är blir presumptionen överflödigt. Ofta har dock inte parterna klargjort sina avsikter, och därmed uppstår ingen motsättning mellan en presumption och en intention, eftersom intentionen saknas. Vid dessa förhållanden, som i regel gäller *letters of comfort*, är en presumptionsregel erforderlig, skriver Røsæg. Han anser vidare att det *de lege ferenda*¹⁰³ är bättre att, vid saknad av parternas intentioner, lägga ansvaret på moderbolaget för det som står i dess stödbrev. Anledningen till detta är, enligt Røsæg, att moderbolaget är den starkare parten bl.a. därför att det har klarat av bedriften att få långgivaren att gå med på ett stödbrev istället för en fullgod garanti.¹⁰⁴

Røsægs presumptionsregel kritiseras av Ramberg, som bl.a. påpekar att effekten med presumptionen kanske uteblir då initiativtagarna till en stödbrevsförklaring oftast är ”de professionella långivarna”. Han fortsätter:

”Det är därför troligast att en förmodningsregel av motsatt innebörd – nämligen att man i stället utgår från att de oklara formuleringarna *inte* skall få någon rättslig effekt – skulle på ett bättre sätt motverka vad som nu måste betraktas som en osund bankpraxis [...]”.¹⁰⁵

Lindquist frågar sig också ifall det är skäligt att mäta stödbrevets innehåll efter utställarens handlande. Det vanligast förekommande är att någon form av finansinstitut, bank eller liknande, är mottagare av ett stödbrev. Det är även allt som oftast själva banken som utformar den text som stödbrevet skall bestå av. Lindquist anser att det kan förefalla som om att banken är den part som bäst kan det här ämnet och som därmed borde vara den part som har skyldigheten att se till att stödbrevsinnehållet inte blir oklart parterna emellan.¹⁰⁶

Gäverth skriver att Iversen har dragit slutsatsen att det inte går att fastslå någon generell presumptionsregel åt något av hållen. I stället får det letas efter passande lösningar som varken medför allt eller inget. Dessa s.k. mellanlösningar, som han kallar det, är enbart lämpliga när formuleringen i

---

¹⁰³ *De lege ferenda* = Rätten i framtida praxis; Jfr. *De lege lata* = Gällande rätt.

¹⁰⁴ Røsæg, s. 584-585.

¹⁰⁵ Ramberg, Jan: ”Recension av Erik Røsægs ’Garantier eller fattigmans trøst’ – støtteerklæringer i selskapsforhold av typen ’comfort letters’”. (Ak avh.) Universitetsforlaget. Oslo 1992. 654 s.”, s. 718-719, *Juridisk Tidsskrift* 1992/93, s. 719.

¹⁰⁶ Lindquist, s. 31-32.

stödbrevet befinner sig i det dunkla område mellan likviditetsförpliktelser och rena avsiktsförklaringar.¹⁰⁷

Lindquist skrev 1989, d.v.s. tidigare än Iversen, att han trodde att den ”extensiva avtalstolkning” som då låg till grund för bedömningen, efter hand skulle komma att bytas ut mot olika typer av ”presumtionsresonemang”. Då stödbrevets roll, enligt Lindquist, är att ge långivaren en utökad säkerhet måste, för att det också ska bli fallet, formuleringar som ”det är vår avsikt att...” i framtiden medföra en utfästelse. En utgång som idag har fastslagits i NJA 1995 s. 586.¹⁰⁸ Ett resultat som, enligt honom, betyder att *stödbrevsutfärdare* måste vara ytterligare mera observanta. Om ett bindande löfte inte skall vara utgången bör utställarens förklaring enbart beröra fakta. Det är dock viktigt, fortsätter Lindquist, att detta uttalande inte framställs på ett sådant sätt att det kan tolkas som ett ”policy-uttalande”¹⁰⁹ som även har konsekvenser för framtiden.¹¹⁰

Lindquist skrev vidare att om det i framtiden inte blir som ovan kan möjligen, vad gäller presumtionsfrågan, ett ökat ansvar läggas på *stödbrevsmottagaren* istället. Detta skulle innebära att mottagaren skulle ha en skyldighet att visa att han/hon har rätt till att ta del av sin ”säkerhet”. Dessutom önskade Lindquist att bevisbördan för parternas gemensamma avsikt med stödbrevet skulle ligga på mottagaren.¹¹¹

---

¹⁰⁷ Gäverth, ”Anm. av Iversen”, s. 711.

¹⁰⁸ Läs mer om detta fall under 5.1.3.

¹⁰⁹ Med ”policy-uttalande” menas ett uttalande där moderbolaget förklarar att det har som policy att t.ex. alltid stödja sitt/sina dotterbolag.

¹¹⁰ Lindquist, s. 30-31.

¹¹¹ Lindquist, s. 32.

4 Ersättningskyldigheten

4.1 Inledning

Ett moderbolag kan antingen bli ersättningskyldigt p.g.a. att ett avtalsbrott har förelegat, d.v.s. att förpliktelseerna i stödbrevet inte har hållits, eller p.g.a. att det har betett sig klandervärt innan eller vid stödbrevets upprättande, även kallat culpa in contrahendo. Dessutom förekommer skyldighet att ersätta p.g.a. ansvarsgenombrott, vilket innebär att moderbolaget blir ansvarigt för dotterbolagets beteende vid bolagsformerna aktiebolag eller ekonomisk förening, något som här inte kommer att läggas någon större vikt vid.¹¹²

Gäverth skriver att de frågor som brukar ställas i dessa sammanhang är huruvida moderbolaget blir skyldigt att ersätta långgivaren för den summa som dotterbolaget inte kan betala samt ifall bolaget måste betala i alla situationer.¹¹³

4.2 Avtalsbrott

Ett avtalsbrott föreligger när en förpliktelse i ett stödbrev, oftast av mellanstark sort, inte uppfylls.¹¹⁴ Vid ett avtalsbrott av denna art förekommer ingen förpliktelse att betala för skulderna utan istället föreligger en risk att bli skadeståndsskyldig. Den som i detta fall skall bevisa att skada har skett är den skadelidande d.v.s. i de flesta fall långgivaren. Denne är tvungen att visa att det existerar en *kausalitet* mellan vad som stadgas i stödbrevet att moderbolaget skall göra eller inte göra jämförelsevis med vad det i realiteten har gjort eller inte gjort, samt den skada som långgivaren råkat ut för. Gäverth skriver att det kanske är på det viset att skadan hade skett trots att moderbolaget gjort vad som krävdes. Dessutom skall vidden av skadan utrönas. Om resultatet blir att det föreligger ett avtalsbrott och kausalitetskravet är uppfyllt, skall långgivaren ha rätt till ersättning. Denna ersättning skall, enligt Gäverth, antagligen ske till det positiva kontraktsintresset och då troligen bestå av ”utebliven ränta och amortering.”¹¹⁵

---

¹¹² Gäverth, s. 31-42.

¹¹³ Gäverth, s. 26-31; Christoffersen m.fl. skriver att i engelsk rätt gäller samma regler som i svensk och dansk rätt beträffande ersättningskyldigheten för utställaren p.g.a. en bruten förpliktelse i ett stödbrev. De påpekar vidare att mottagaren av stödbrevet skall försöka att begränsa förlusten; Christoffersen m.fl., s. 14.

¹¹⁴ Lindquist, s. 28.

¹¹⁵ Gäverth, s. 32; I nedanstående svenska rättsfall från 1995 torde, enligt min mening, ersättningen ha utgått till det positiva kontraktsintresset, då uttalandena i det fallet går att jämställa med Gäverths ovan. Vad gäller det tidigare fallet från 1994 är det dock svårt att

4.3 Culpa in contrahendo

Om ett letter of comfort inte innehåller någon juridisk förpliktelse kan det inte ”per definition” bli tal om ett avtalsbrott, då det inte föreligger något avtal parterna emellan. Därför får en part som har hyst tillit till ett stödbrev, som inte innehåller en bindande förpliktelse och därmed drabbats av finansiell skada, i huvudsak förpassa sig till de regler och den praxis som finns inom skadeståndsrätten, och därmed skadeståndslagen, SKL. Om en långgivare lämnar en kredit med tillit på ett stödbrev som inte ger den som ställt ut brevet någon juridisk förpliktelse och denna kredit inte kan krävas tillbaka, drabbas långgivaren av en ”ren förmögenhetsskada”. Detta innebär enligt skadeståndslagen ”sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person – eller sakskada”.¹¹⁶ Huvudregeln i SKL är att skadan bara grundar ett skadeståndsanspråk då den tillkommit genom brott.¹¹⁷ Om ett avtal inte leder till ett avtalsslut finns det en grundläggande princip inom avtalsrätten som säger att var och en själv bär risken för de möjliga utgifter som uppstår vid olika avtalsförhandlingar som de är inblandade i. I motsats till detta har det växt fram en rätt att kräva skadestånd av en part som betett sig illojalt eller försumligt mot motparten så att han/hon förorsakats överflödiga utgifter vid förhandlingar av sorten ovan.¹¹⁸

Gäverth skriver att det kan vara en fördel för den skadedrabbade att försöka att få skadan klassad som en kontraktsrättslig skada där det är markant större chans att få rätt till skadestånd än vid ren förmögenhetsskada i utomobligatoriska förhållanden. Detta innebär, enligt Gäverth, att långgivaren har rätt till skadestånd, trots att stödbrevet inte klassas som juridiskt bindande, genom att framhålla att han/hon har blivit lurad av utställaren och därigenom lidit ekonomisk skada. I några situationer i praxis har rätten till skadestånd vid en ren förmögenhetsskada beviljats. Detta trots att det varken har förekommit något giltigt avtal parterna emellan eller något brottsligt förfaringssätt. De fall som har utkristalliserat sig är att avtalsförhandlingar inte har lett till avtalsslut, men att den ene partens *beteende* under förhandlingarna fört med sig att den andre parten råkat ut för ekonomisk förlust. Detta skulle kunna likställas med exemplet att ett moderbolag utfärdar ett stödbrev som inte är bindande, vilket en långgivare räknat med, som senare innebär en förlust för långgivaren. Domstolarna har gått på en återhållsam linje vad gäller användningen av ovanstående resonemang vid utdömandet av skadestånd, skriver Gäverth.¹¹⁹

Gäverth tar inte upp frågan huruvida ersättningen skall ske till det negativa eller det positiva kontraktsintresset. Han skriver dock att det i regel verkar

---

utröna huruvida ersättningen har skett till det positiva eller negativa kontraktsintresset. I detta fall blev moderbolaget tvunget att ersätta beloppet för hela ställeveransen.

¹¹⁶ Se 1 kap. 2 § SKL.

¹¹⁷ Se 2 kap. 4 § SKL.

¹¹⁸ Gäverth, s. 34.

¹¹⁹ Gäverth, s. 34-35.

vara så att "[...] ersättningen vid ren förmögenhetsskada i utomobligatoriska förhållanden begränsats till det 'negativa kontraktsintresset'."¹²⁰ Detta påstående grundar han dock på en mycket enkel undersökning. Han påpekar att Adlercreutz är talesman för en fördelning av risken i likartade lägen.¹²¹ Gäverth hänvisar även till ett uttalande av Kleineman som anser att det är svårt att dra en gräns mellan kontraktuellt och utomobligatoriskt skadeståndsansvar. Detta p.g.a. att termen culpa in contrahendo verkar begagnas både vid oaktsamhet vid en avtalsförhandling som resulterar i ett avtal som i förhandlingar där resultatet blir avtalslöst. För att ansvar skall uppstå är det dock, enligt Kleineman, väsentligt att vilseledandet har följts av en *befogad* tillit.¹²²

Culpa in contrahendo kan föreligga p.g.a. vilseledande, antingen innan eller under ett avtals ingående. Gäverth frågar sig dock hur saken är då inget avtal ännu finnes. Det svenska rättssystemet är känt för att vara anpassningsbart beträffande bedömningen av vad som är en kontraktsrelation, vilket medför att domstolarna är vidsynta vad det gäller att avgöra när ett avtal är för handen, vilket även innebär att uttrycket "avtalsförhandlingar" tolkas tämligen brett. Det som här har kommit fram verkar vara en del av motiven till varför domstolarna till viss del har godtagit skadestånd på grund av culpa in contrahendo vid rena förmögenhetsskador utan att något avtalsbrott har förekommit.¹²³

Gäverth framhäver de problem som kan uppstå då en långivare på juridisk väg begär ersättning av en stödbrevsutställare. Det visar sig, enligt honom, ofta att utställaren inte har en skyldighet rent juridiskt att betala långivaren "[...] varvid avdragsrätten vid inkomsttaxeringen för sådant utbetalt belopp kan komma att ifrågasättas."¹²⁴ Gäverth diskuterar vidare problemet ifall långivaren även stödjer moderbolaget ekonomiskt. I dessa fall skulle långivaren i stort sätt kunna nödga fram en betalning trots ett väldigt "svagt" stödbrev.¹²⁵

Vid ett förhållande som ovanstående kan det ses som om långivaren och låntagaren får en närmare kontakt samtidigt som långivaren kan utöva en större kontroll över låntagaren än vad fallet är i borgenssammanhang. Detta torde, enligt Gäverth, vara ett rimligt resonemang då långivaren tar en större risk vid säkerheten "stödbrev" jämförelsevis med säkerheten "borgen". Det kanske t.o.m. är så att långivaren skall ha rätt att kolla upp hur pass bra ekonomisk situation låntagaren befinner sig i, detta för att överhuvudtaget

---

¹²⁰ Gäverth, s. 37.

¹²¹ Gäverth, s. 37; Se Adlercreutz, Axel: "Rättsverkan av brutna avtalsförhandlingar och andra fall av ofullständiga avtal (om 'letters of intent', principöverenskommelser m.m.)", s. 493-514, *Svensk Juristtidning*, 1987, s. 511-513.

¹²² Kleineman, Jan: *Ren förmögenhetsskada - särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, Juristförlaget, ISBN 91-7598-180-7, Stockholm 1987, s. 428, 432.

¹²³ Gäverth, s. 37.

¹²⁴ Gäverth, s. 40.

¹²⁵ Gäverth, s. 40.

kunna få rätt att ställa ett moderbolag till svars. Gäverth skriver att ett moderbolag, framförallt p.g.a. goodwill m.m., är benäget att uppfylla det som stadgas i ett stödbrev, trots att bolaget rent juridiskt inte är skyldig att göra det.¹²⁶

4.4 Ansvarsgenombrott

Med ansvarsgenombrott menas att de juridiska eller fysiska personerna bakom ett bolag skall ta på sig ansvaret för de förpliktelser som bolaget har upprättat, antingen inom- eller utomkontraktuellt. I domstolssammanhang verkar det som om ansvarsgenombrott mest har prövats mellan moderbolag – dotterbolag. En anledning till varför domstolarna vid ett fåtal gånger har gått förbi dotterbolaget och fått moderbolaget ansvarigt för dotterbolagets åtaganden har varit att moderbolaget skött dotterbolaget på ett icke lojalt eller olämpligt sätt mot dotterbolagets borgenärer, och/eller att dotterbolaget inte försetts med tillräckligt kapital så att det har kunnat utöva det arbete som det varit ämnat att göra, d.v.s. att bolaget har varit underkapitaliserat. Gäverth skriver att användningen av ansvarsgenombrott inte är särskilt stor och detta oavhängigt av vad det är för omständigheter som ligger bakom.¹²⁷

4.5 Exempel på uttalanden som kan ge upphov till skadeståndsrätt

Ett uttalande som ”XX är vårt helägda dotterbolag”, kan bidra till skadeståndsskyldighet om uttalandet skulle visa sig vara falskt.¹²⁸ Andersen påpekar därför att det är en fördel ifall det står klart och tydligt i stödbrevet att moderbolaget är skyldigt att upplysa ifall det ändrar sin ägarandel i dotterbolaget.¹²⁹ Ett culpaansvar föreligger, enligt Lindquist, och bevisbördan ligger på borgenären.¹³⁰

Om även uttrycket ”låntagarens (dotterbolagets) ledning åtnjuter utställarens fulla förtroende”, visar sig vara falskt kan det, enligt Bogdan, anses bindande. Problemet med ett sådant uttryck är dock att bevisa vad det innebär. Uttryck som är ännu viktigare är ”det är vårt företags policy att behandla våra dotterbolags skulder som våra egna” eller ”det är vår avsikt att se till att vårt dotterbolag XX är i stånd att rätteligen betala sina skulder till Er”.¹³¹ Dessa uttalanden tyder på att moderbolaget skall hjälpa till, i någon form, vid dotterbolagets svårighet att betala tillbaka till långivaren. Skulle moderbolaget veta med sig redan från början att det föreligger en

---

¹²⁶ Gäverth, s. 40.

¹²⁷ Gäverth, s. 40-42.

¹²⁸ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 16; Andersen, s. 10.

¹²⁹ Andersen, s. 10.

¹³⁰ Lindquist, s. 27.

¹³¹ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 17.

omöjlighet att uppfylla utfästelsen kan skadeståndsrätt uppstå för långgivaren.¹³²

Uttryck som ”vi skall se till att XX är i stånd att återbetala sin skuld till Er” kan också medföra skadeståndsskyldighet ifall moderbolaget inte uppfyller detta löfte. För att skadestånd skall kunna utdömas krävs att en ekonomisk skada kan presenteras.¹³³ Däremot tror inte Bogdan att *dotterbolaget* kan hänvisa till stödbrevet och genom det ha någon möjlighet att begära pengar av moderbolaget för att det inte höll sitt löfte.¹³⁴

---

¹³² Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 17.

¹³³ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 18; Lindquist, s. 28.

¹³⁴ Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 18.

5 Rättspraxis

5.1 Svensk rätt

De rättsfall som är vägledande vad gäller stödbrev i svensk rätt är alla från 90-talet. De skiljer sig från varandra och särskilt det senaste från HD är av vikt.

För att inte belasta den löpande texten återfinns stödbrevsförklaringarna i bifogade bilagor.

5.1.1 NJA 1992 s. 375

I detta fall fastställdes vissa principer för hur ett stödbrev skall tolkas, men däremot behövde aldrig HD bedöma dess rättsliga status då förklaringen, enligt kommunalrättsliga regler, inte hade utställts av behöriga personer. De principer som ändå kom på tal var ”vanliga principer för avtalstolkning”, där hänsyn inte bara skulle tas till brevets ordalydelse utan även ”omständigheterna vid dess tillkomst” samt partsavsikten.¹³⁵

5.1.2 NJA 1994 s. 204

Parter i detta mål var SUAB, huvudaktieägare i Ljusne Kätting och Ascométal (tidigare Asfor), Ljusne Kättings stålleverantör. Ascométal ville av huvudaktieägaren SUAB erhålla en garanti för betalning av en faktura för en stålleverans, p.g.a. Ljusne Kättings dåliga ekonomiska ställning. Ascométal ville helst av allt ha förskottsbetalning på köpesumman eller en reburs. När detta inte blev fallet förhandlade parterna istället fram ett stödbrev från SUAB. SUAB lämnade detta brev dels p.g.a. att det hade intresse av att Ljusne Kätting gick bra, så att sysselsättningen i bygden bibehölls, och dels p.g.a. att det räknade med att en medaktieägare också skulle skriva på stödbrevet. Den dag då stålleveransen nådde Ljusne Kätting lämnade bolaget in en konkursansökan. Konkursen berodde på aktieägarnas ovilja att fortsätta stödja bolaget då de märkte av dess dåliga ekonomiska situation.¹³⁶

Ascométal hävdade för det första att stödbrevet medförde ett direkt åtagande för SUAB att betala. För det andra sade Ascométal att stödbrevet gav upphov till skadeståndsskyldighet. Detta p.g.a. att SUAB hade betett sig klandervärt när det lämnade missvisande upplysningar i stödbrevet, som

---

¹³⁵ NJA 1992 s. 375; Se även Ramberg, Jan: ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 131-137, *Juridisk Tidskrift* 1994/95, s. 131.

¹³⁶ NJA 1994 s. 204; Se även Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 131-132.

kunde ses som en enuntiation, då SUAB inte infriade rekvisitet att stödja Ljusne Kätting, samtidigt som Ascométal förlitat sig på brevet och levererat stålet. Här ville Ascométal antingen att det skulle vara skadestånd p.g.a. dolus eller culpa in contrahendo.¹³⁷

SUAB svarade med att själva yttrandet om att SUAB skulle stödja inte var något annat än en ”[...] prognos om vad som kunde ske i framtiden och var en riktig uppgift i sak när stödbrevet skrevs.” Dessutom påpekade SUAB att en avgörande anledning till varför bolaget skrev under brevet var att även den andre aktieägaren skulle göra det, vilket senare inte blev fallet.¹³⁸

TR: n gick helt på Ascométals linje och ansåg att det förelåg ett direkt åtagande i stödbrevet för SUAB att stödja Ljusne Kätting, vilket medförde att SUAB blev ersättningsskyldigt. HovR: n ansåg däremot, tvärtemot TR: n, att SUAB inte var direkt skyldig att betala Ascométal för Ljusne Kättings fakturaskuld. För att komma till denna slutsats kollade HovR: n dels på innehållet i stödbrevet och dels på omständigheterna i övrigt. HovR: n framhöll däremot att det var *oaktsamt* av SUAB att, i det svåra läge som förekom, helt förbehållslöst säga sig vara villigt att även i framtiden stödja Ljusne Kätting om det skulle bli oundgängligt, utan att ha nog material för att kunna utröna ifall så verkligen skulle kunna bli fallet. Utgången blev således även i HovR: n att Ascométals talan bifölls.¹³⁹

HD kom fram till att Ascométal hade rätt till ersättning, inte p.g.a. ett direkt åtagande i brevet utan p.g.a. att bristande uppfyllelse förelåg. Faktorer som togs hänsyn till var bl.a. att stödbrevet kom till i samband med leveransen av stål samt att själva brevet varit en förutsättning för leveransen. Stödbrevet gick inte heller att tolka som om det vore en garantiutfästelse. En viktig mening som HD fällde var att SUAB bara hade haft rätt att frångå sin förpliktelse ifall ”[...] förhållandena ändrades på ett sätt som inte rimligen kunnat tas i beräkning när brevet utfärdades.” HD dömde följaktligen, precis som båda underinstanserna, till Ascométals fördel och därmed till att en ersättningsskyldighet förelåg för SUAB.¹⁴⁰

5.1.2.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Ramberg har i en artikel kritiserat TR: ns bedömning av fallet, där den bygger sitt avgörande på en utfästelse som mottagande part har haft fog för att anse vara bindande och inte på det objektiva förklaringsinnehållet. Detta leder, enligt honom, till ett resultat som är ”förklaringsmottagarvänligt”. Att

---

¹³⁷ NJA 1994 s. 204; Se även Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 132.

¹³⁸ NJA 1994 s. 204; Se även Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 132.

¹³⁹ NJA 1994 s. 204; Se även Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 132-134.

¹⁴⁰ NJA 1994 s. 204; Se även Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 134-136.

utgå ifrån en sådan bedömning är, enligt Ramberg, i allmänhet inte accepterat.¹⁴¹

Ramberg skriver vidare att: ”Den principiella räckvidden av domen ligger på två plan.” Det första som kan konstateras är att en semantisk tolkning som skall fastslå det objektiva förklaringsinnehållet inte är tillräcklig för att bedöma ifall ett stödbrev är juridiskt bindande eller ej. Det som istället är av stor betydelse är det samband som föreligger mellan stödbrevet och omständigheterna vid dess tillkomst. Ramberg anser inte att den gemensamma partsavsikten är det viktigaste att ta hänsyn till, utan han föredrar en tolkning utifrån objektiva konstaterbara fakta. Om TR: ns sätt att gå tillväga i ovannämnda fall används får leverantören, Ascométal, en förmånligare ställning än vad som avsetts i stödbrevet.¹⁴²

Rambers analys av HD: s motivering leder fram till slutsatsen att stödbrevet i sig inte är nog för att resultera i ett bindande löfte d.v.s. brevet utgör ingen garanti och det föreligger ingen skyldighet att betala skadestånd ifall det inte uppfylls. Däremot kan ett betalningsanspråk bli möjligt om förhållandena i samband med brevet upprättande samt senare omständigheter vägs in. Den andra viktiga principiella slutsatsen av fallet är, enligt Ramberg, den distinktion som görs mellan olika utfästelser. Det gäller utfästelser i bokstavig mening, d.v.s. direkta utfästelser, och det gäller andra former av åtagande som enbart medför skadeståndsskyldighet vid icke-uppfyllelse. Enligt honom skall antagligen uttrycket ”direkt åtagande” tolkas så att det föreligger en skyldighet att betala hela fakturan, d.v.s. att det är ett verkligt åtagande att fullgöra. Vad gäller de andra formerna av åtagande som enbart medför skadeståndsskyldighet vid icke-uppfyllelse finns det, enligt HD, en möjlighet att se det som att avsikten att stödja inte behöver uppfyllas om omständigheterna ändras ”[...] på ett sätt som inte rimligen kunnat tas i beräkning när brevet utfärdades.”¹⁴³ I sådana fall skulle löftet vara villkorat av en ”*clausula rebus sic stantibus*”.¹⁴⁴ Bogdan anser att en tolkning efter denna princip torde vara både passande och skälig, då den antagligen ligger rätt nära de förväntningar som parterna har.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 133.

¹⁴² Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 135-136.

¹⁴³ NJA 1994 s. 204.

¹⁴⁴ Ramberg, ”Tolkning av s.k. stödförklaringar (‘comfort letters’)”, s. 136; *Clausula rebus sic stantibus* = ”Ett uttryckligt el. tyst förbehåll i ett avtal [...] enl. vilket överenskommelsens fortsatta giltighet förutsätter, att vid dess tillkomst rådande förhållanden inte i väsentligt avseende ändrats (‘rebus sic stantibus’).” Citat från *Juridikens termer*, presenterade av Sture Bergström, Torgny Håstad, Per Henrik Lindblom, Staffan Rylander, åttonde upplagan, Liber AB, ISBN 91-21-11952-X, Stockholm 1992, s. 32.

¹⁴⁵ Bogdan, ”Rekviem över letters of comfort”, s. 74; Det är intressant att se att både HD och doktrin enbart har diskuterat denna princip. En annan väg att gå hade annars varit att ta hänsyn till att SUAB hade betett sig vårdslöst vid lämnandet av stödbrevet, genom att det innehöll missvisande upplysningar som förlitades på, och därmed möjligen gjort sig skyldigt till culpa in contrahendo.

5.1.3 NJA 1995 s. 586

Detta fall är det sista fall som kommit upp till Högsta domstolen vad gäller fenomenet stödbrev. Här var det ett stödbrev som upprättades av moderbolaget Salén & Wicander AB (SW) till dotterbolaget Salén & Wicander UK: s (SWUK: s) långgivare (PK-banken) som säkerhet för ett lån till ett företagsförvärv. Två handlingar upprättades, ett letter of intent och ett letter of awareness. SW köptes ut av Consilium Trading & Information (CTI) då koncernen gick i konkurs. Efter detta uppsades SW: s krediter av PK-banken, vilket medförde att SW lät informera att bolaget inte kunde stödja SWUK som i och med detta hamnade i konkurs. PK-banken krävde nu att SW skulle betala enligt stödbrevsförklaringarna.¹⁴⁶

PK-banken lade som grund för sin talan att stödbrevet skulle ses som en garanti då SW hos Riksbanken hade begärt om tillstånd för att få skriva på en ”borgen/garanti” för det gällande lånet. Inom banken talades det om att den inte kunde bevilja lånet till SWUK utan att ha en garanti av SW, men att den kunde finna sig i ett letter of comfort som banken i verkligheten likställde med en garanti. CTI ansåg däremot att förklaringen i stödbrevet enbart utgjorde en avsikt och inte en utfästelse för framtiden. Då banken hade frågat SW om en garanti hade SW inte gått med på det utan istället lämnat en avsiktsförklaring. Detta innebar, enligt CTI, att lydelsen inte kunde tolkas som uttryck för en garanti eftersom SW vägrat att upprätta en sådan.¹⁴⁷

Den bedömning som gjordes av TR: n i det här fallet gick nästan hand i hand med den bedömning som gjordes i det engelska Kleinwortfallet.¹⁴⁸ TR: n biföll inte bankens talan vilket sedermera HovR: n gjorde. HovR: n behandlade först institutet comfort letters, bl.a. angående hur det fortfarande inte smält in i svensk rätt samt att det i tillämpningen förekommer stora skillnader, från ”gentlemen’s agreement[s]”, vilka är mer eller mindre bindande, till åtaganden vilka kan likställas med en garanti. HovR: n fann att om en gräns skulle dras mellan dessa två ytterligheter skulle den dras ”[...] där som moderbolaget tar ansvar för förbindelserna i den mån de kan infrias utan att de inkräktar på de egna borgenärernas rätt.” HovR: n sade att SW måste ha förstått att åtagandet var en nödvändig förutsättning för att lånet skulle godkännas. HovR: n, till skillnad mot TR: n, avvisade jämförelsen med det engelska rättsfallet och engelsk rätt överhuvudtaget.¹⁴⁹

HD kom fram till samma resultat som HovR: n. Den hävdade bl.a. att PK-banken hade en begäran om att få något som var jämlikt med en garanti

---

¹⁴⁶ NJA 1995 s. 586; Se även Ramberg, Jan: ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 827-832, *Juridisk Tidskrift* 1995/96, s. 827-828.

¹⁴⁷ NJA 1995 s. 586; Se även Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 828-829.

¹⁴⁸ Läs mer om detta nedan under 5.2.1.2.

¹⁴⁹ NJA 1995 s. 586; Se även Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 829-830.

(”virtually a guarantee”), till stor del p.g.a. att SWUK: s egna tillgångar var så pass otillräckliga för ett företagsförvärv. Samtidigt måste den motvilja som SW uppvisade mot att teckna en garanti, som skulle redovisas i balansräkningen, beaktas. HD kom härmed fram till att det inte förelåg någon gemensam partsvilja, d.v.s. banken ville se brevet som ett bindande löfte medan SW såg på det hela tvärtom, vilket ledde till att HD tolkade utfästelsen utifrån en ”språklig innebörd”. Under förhandlingarna uppkom inget som var till den ene partens fördel respektive nackdel, vidhöll HD. Domstolen skrev emellertid att SW genom den språkliga innebörden i förklaringarna hade utfäst sig att ta över SWUK: s förpliktelser enligt kreditavtalen, detta innebar att de skulle tolkas som riktiga garantier.¹⁵⁰

HD tillbakavisade åsikten från HovR: n om att stödbreven enbart utgjorde garantier ifall moderbolagets (SW: s) ekonomi var stabil, då inga sådana speciella villkor hade uttalats i texten. Detta uttalande av HD innebar även att den slutsats som fastslagits i 1994 års fall härmed motsades. En slutsats som stadgade att ett stödbrev inte behövde bli giltigt ifall det efter stödbrevets utfärdande hade uppstått förhållanden som inte hade kunnat förutses när stödbrevet upprättades.¹⁵¹

5.1.3.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Ramberg skriver att det som visade sig här i fallet, att det inte med lätthet går att få fram en gemensam partsavsikt bara genom förhör med parterna och vittnen, är en typisk situation. Han skriver vidare att det inte ens är lönt att pröva i fallet med stödbrev, då det står klart att parterna ser på brevet utifrån två helt olika sidor. Den ena vill att det skall utgöra en bindande utfästelse medan den andre vill tvärtom. Det som ställer till problem är att inte ens ordalydelsen ger en tydlig bild av läget. Ramberg påpekar skillnaden mellan det engelska rättssystemet och det svenska, där orden tolkas på helt olika sätt. Han skriver: ”Vad man än må anse om värdet av engelsk rätt bör man väl utgå från att den inte helt bör hänvisas till den juridiska sophögen.”¹⁵² I allmänhet skulle ”avsikt” vara tvunget att likställas med ”utfästelse” om den ”språkliga innebörden” skulle anses självklar och obestridlig. En ”avsikt” att anta ett avgivet anbud skulle således vara lika med en accept, skriver Ramberg med utropstecken efter.¹⁵³

Han fortsätter med att HD: s uttalande om ”språklig innebörd” måste ha inneburit den mening språket hade i den kontext i vilken stödbreven existerade. Andra faktorer som kan ligga till grund för bedömningen huruvida stödbreven skall anses bindande eller ej är, enligt Ramberg, förhållandet mellan storleken på lånet och dotterbolagets aktiekapital, vilket

---

¹⁵⁰ NJA 1995 s. 586; Se även Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 830.

¹⁵¹ NJA 1995 s. 586; Se även Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 830.

¹⁵² Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 831.

¹⁵³ Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 831.

kan medföra ansvarsgenombrott för moderbolaget.¹⁵⁴ Detta påstående togs dock inte alls upp av HD i domen, inte ens för att ge vikt åt domskälen. Ramberg hoppas dock att HD: s dom inte enbart bygger på den språkliga innebörden och därmed en ”semantisk analys”, utan att domstolen även tittat på stödbrevens roll i sammanhanget. Han skriver att på vilket sätt den här domen än ses så har i alla fall en klar bild getts över hur ett stödbrev bedöms då ett moderbolag har sagt sig ha för ”avsikt” att stödja dotterbolaget. Domen har fört med sig att ett sådant stödbrev ses som en riktig garanti. Vad betyder då domen för framtida affärer med stödbrev? Ramberg framhåller att det medför att om någon inte vill bli ansvarig, eller i alla fall inte bli ansvarig fullt ut, måste denna part låta bli att använda sig av ordet ”avsikt”. Om han/hon ändå gör det krävs det att han/hon tydligt berättar vilka begränsningar som skall gälla, det kan gälla begränsningar i tiden, ekonomiska begränsningar eller andra villkor för att brevet skall bli giltigt. Det verkar som om domen kommer att medföra att avtalsparter inte längre vill upprätta medvetet oklara stödbrev. Ramberg frågar sig dock om detta kommer att observeras och skriver:

”Kommer styrelseledamöter och revisorer i våra börsbolag att nu initiera undersökningar för att få fram och inom linjen i balansräkningarna anteckna alla förekommande stödbrev med ’farlig’ utformning?”¹⁵⁵

Han påpekar att svindleririsken, som är lagstadgad i 9 kap. 9 § BrB, inte skall glömmas bort om redovisningen av stödbreven undanhålls. Ramberg anför slutligen att HD inte kommit fram till samma resultat i 1994 och 1995 års fall. Denna splittring kan ligga till grund för den oklara rättssituationen. Ett klart rättsläge är vad som efterlyses, men för det krävs möjligen ett pleniavgörande, avslutar han.¹⁵⁶

Bogdan skriver att HD har jämställt avsiktsförklaringar med ett bindande löfte, d.v.s. ”ha för avsikt att” har jämställts med ”åta sig att”. Han frågar sig vidare ifall denna tolkning som HD kommit fram till, utan skiljaktiga, har någon avgörande vikt för framtiden. Själva meningen med stödbrev var att de var otydligt upprättade, detta för att var och en av parterna själva skulle kunna bestämma hur de ville tolka dem samtidigt som de inte kunde förutspå hur utgången skulle bli vid en eventuell tvist. Ett förtydligande från HD vad gäller stödbrevens juridiska status, vare sig det resulterar i att de skall anses bindande eller ej, förstör själva meningen med breven. Om de anses vara likvärdiga garantier, vilket 1995 års fall velat påvisa, kan de, enligt Bogdan, lika gärna bytas ut mot det. Om stödbreven istället inte är rättsligt bindande, såsom antagligen är läget i engelsk rätt, är det troligen ingen långivare som skulle ta emot en sådan handling som säkerhet.¹⁵⁷

---

¹⁵⁴ Tidigare nämnt under 4.4.

¹⁵⁵ Ramberg, ”Stödbrev och den svärfångade partsavsikten”, s. 831.

¹⁵⁶ Ramberg, ”Stödbrev och den svärfångade partsavsikten”, s. 831-832.

¹⁵⁷ Bogdan, ”Rekviem över letters of comfort”, s. 77-78.

Gorton skriver i en artikel, med hänvisning till Bogdans ovanstående uttalande att efter 1995 års fall har frågan hur de ”starka” stödbreven skall betraktas verkat blivit utredd i det svenska rättssystemet.¹⁵⁸

Att stödbrev av den utformning som tidigare nämnts antagligen inte kommer att upprättas framöver är, enligt Bogdan, ingen förlust, men däremot kan 1995 års fall ställa till besvär för dem som redan har ställt ut stödbrev innan denna dom kom. Dessa utställare kan i stort sätt ställa in sig på att bli tvungna att betala långgivaren vid dotterbolagets omöjlighet att fullgöra. Detta medför i synnerhet att stödbreven måste redovisas, trots att de har kommit till just av motsatt anledning. Ett, enligt Bogdan, mindre passande resultat av 1995 års fall är att borgenärer som efter förhandlingar har kommit fram till riktiga borgensåtaganden från moderbolagets sida, får nöja sig med, i en tänkbar konkurs för moderbolaget, att jämföras med de fordringsägare som bara har upprättat ett stödbrev, trots att de fordringsägarna vanligtvis erhållit någon form av kompensation p.g.a. att de inte fått en fullvärdig säkerhet, t.ex. genom att få en högre ränta.¹⁵⁹

Jan och Christina Ramberg skriver att denna dom antagligen kommer att få i varje fall moderbolag med möjlighet att utnyttja juridiska experter att inte upprätta stödbrev innehållande otydliga förklaringar, något som naturligtvis är fördelaktigt utifrån en ”allmän synpunkt”.¹⁶⁰

Christoffersen m.fl. i Danmark har slutligen kommit fram till att detta fall leder till att stödbrev som innehåller någon form av avsikt från moderbolagets sida gentemot dotterbolaget, så att det kan infria sin förpliktelse, skall anses som bindande oavsett om det står med något om givande av stöd eller ej i förklaringen.¹⁶¹

5.1.4 Hovrättsfallet 358-99 (DT 2017)

Detta fall är av intresse då HD valde att inte bevilja det prövningstillstånd. Som alltid med tings- och hovrättsfall skall de läsas med försiktighet. Det är inte prejudicerande men kan ändå ge en bra bild av hur domstolarna ställer sig till stödbrevsfrågan ett antal år efter det ”påstått” avgörande fallet från 1995, och utgången rör återigen om i grytan vad gäller stödbrevens bindande verkan.¹⁶²

---

¹⁵⁸ Gorton, Lars: ”Kreditavtal och ställningsfullmakt – en rättslig utblick”, s. 5-26, *Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland*, etthundratrettioåttonde årgången, första häftet, 2002, s. 16.

¹⁵⁹ Bogdan, ”Rekviem över letters of comfort”, s. 78.

¹⁶⁰ Ramberg J & C, s. 192.

¹⁶¹ Christoffersen m.fl., s. 13.

¹⁶² Fallet har kommenterats av Gorton i ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”, s. 16-18.

Fallet avgjordes i Hovrätten över Skåne och Blekinge.¹⁶³ Moderbolaget Scandorama tecknade ett letter of intent för dotterbolaget Handelshuset Ribema AB: s skull. Denna handling innehöll bl.a. formuleringen:

”Vår intention är att noga följa utvecklingen i Handelshuset Ribema AB. Vidare har vi för avsikt att finansiellt stödja bolaget så att det alltid har möjlighet att fullgöra sina åtaganden.”¹⁶⁴

Uttryckssättet i det här fallet överensstämmer inte helt med det i 1995 års fall, där det stadgades att:

”It is our intention to see that the borrower complies with all of the terms and conditions and to honour all of their respective obligations under the Facility Letter and under all related instruments.”¹⁶⁵

Stödbrevets formulering hade föregåtts av omfattande diskussioner parterna emellan precis som i tidigare fall. Den slutgiltiga formuleringen hämtades delvis ifrån det ovan nämnda Kleinwortfallet.¹⁶⁶ I 1995 års fall fastslog HD att stödbrevet skulle anses vara en bindande utfästelse. I detta hovrättsfall var dock inte ordalydelsen likadan som i föregående fall. Det finns dock vissa delar som är jämförbara och, enligt Gorton, troligen i alla fall inte ”[...] språkligt kan sägas vara fundamentalt annorlunda.” Både TR: n och HovR: n jämförde och uppskattade de olika ”bevistemata” som fanns att tillgå. Exempelvis sade de att långgivaren var den som hade framställt texten och att stödbrevsutställaren, d.v.s. moderbolaget, hade nekat att skriva på en borgensgaranti. Långgivaren gick med på upprättandet av ett stödbrev istället. Dessutom hade en längre period förflutit sedan brevet upprättades. Efter en jämförelse mellan de olika faktorerna fram och tillbaka kom domstolen slutligen fram till att det inte förelåg någon bindande utfästelse hos moderbolaget och att inte heller banken hade någon rätt till skadestånd av moderbolaget.¹⁶⁷

Gorton skriver att det avgörande i HovR: ns utlåtande var att stödbrevet inte innebar en direkt betalningsskyldighet för Scandorama mot Bo Lån, för Ribemas skuld. Det var inte heller frågan om en regelrätt garanti från Scandoramas sida att Ribema skulle verkställa sina förpliktelser mot Bo Lån. HovR: n anförde att det var ett svagare åtagande än så och att Scandorama i och för sig ”[...] utfäst sig att ekonomiskt stödja Ribema men knappast ovillkorligt och under förhållanden som inte rimligen kunnat förutses vid stödbrevets utfärdande, jfr. NJA 1994 s. 204.”¹⁶⁸

---

¹⁶³ Mål 358-99 (DT 2017). Dom meddelad 2001-02-13.

¹⁶⁴ Mål 358-99 (DT 2017); Gorton, ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”, s. 16-17.

¹⁶⁵ NJA 1995 s. 586; Se vidare Bilaga 3.

¹⁶⁶ Läs vidare under 5.2.1.2.

¹⁶⁷ Mål 358-99 (DT 2017); Gorton, ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”, s. 17.

¹⁶⁸ Mål 358-99 (DT 2017); Gorton, ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”, s. 17.

5.1.4.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Gorton är på det stora hela positiv till det resultat som domstolarna kommit fram till, måhända med undantag från att de inte bedömt ordalydelsen i stödbrevet. HD gick i 1995 års fall igenom olika bevis- och tolkningsfrågor innan den kom fram till att uttryckssättet medförde ett bindande åtagande för moderbolaget. I nuvarande fall har HovR: n fastställt vissa saker, men inte förklarat hur formuleringen i stödbrevet skiljer sig från formuleringen i 1995 års fall eller ifall det är totalt andra omständigheter som har varit avgörande. Dessutom, fortsätter Gorton, verkar det som om HovR: n har lagt större vikt vid 1994 års fall än 1995 års. HD tog, som tidigare nämnts, inte upp fallet till prövning. Gorton skriver att: ”HD´s prövningstillstånd meddelas, som bekant, helt diskretionärt, varför någon slutsats inte kan dras beträffande avslaget.”¹⁶⁹

Gorton tror att detta sista hovrättsfall ytterligare har påvisat att det är omständigheterna vid stödbrevets upprättande som har stor betydelse för dess bindande eller icke bindande status. Frågan om vilket av de två nämnda fallen som har den starkaste ordalydelsen, är nog, enligt Gorton, en fråga som ännu inte har fått något slutgiltigt svar. Han anför vidare att det inte spelar någon större roll vilket av uttryckssätten som väljs, eftersom det till slut ändå är omständigheterna som är av avgörande betydelse. Torgny Håstad i HD var positiv till att prövningstillstånd skulle ges och, enligt Gorton, hade det varit en fördel ifall detta hade blivit fallet då 1995 års fall har betraktats som ett fall som fastlagt hur de ”starka” stödbreven skall tolkas. Gortons tidigare uttalande om att de ”starka” stödbrevens ställning verkat blivit utredd i det svenska rättssystemet efter 1995 års fall ändrades nu till att frågan kring dess existens ”åter [är] levande.”¹⁷⁰

5.2 Utländsk rätt

Huruvida stödbreven är bindande eller ej har varit föremål för prövning både i grannländerna Norge och Danmark, men även i övriga Europa samt Australien, för att nämna några länder, har problemet kommit upp till ytan.¹⁷¹ Då det föreligger platsbrist i ett arbete som detta kommer enbart England och Danmark att beröras.¹⁷²

---

¹⁶⁹ Gorton, ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”, s. 18.

¹⁷⁰ Gorton, ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”, s. 16, 18.

¹⁷¹ Gäverth, s. 26.

¹⁷² Återigen finns stödbrevsförklaringarna i bifogade bilagor, nr 4-7.

5.2.1 Engelsk rätt

Det fall som har varit, och fortfarande är, av störst vikt i England är Kleinwortfallet från slutet av 80-talet.¹⁷³ Innan dess var det Chemco Leasingfallet som regerade på ”stödbrevstronen”.

5.2.1.1 Chemco Leasing SpA. v. Rediffusion plc.

I Chemco Leasingfallet ställde Rediffusion plc. ut ett letter of comfort för sitt dotterbolag Computer Machinery Corporation Italia SpA. (CMC Italy) till långgivaren och leasingbolaget Chemco Leasing SpA. I stödbrevet gick det att läsa att Rediffusion visste om att CMC Italy hade blivit erbjuden en leasingfinansiering av Chemco. Brevet innehöll vidare ett uttalande om att CMC Italy ägdes till 99.91 % av CMC France SA, som till 100 % ägdes av Rediffusion. Stödbrevet hade följande lydelse till att avsluta med:

“We assure you that we are not contemplating the disposal of our interest in CMC Italy and undertake to give Chemco prior notification should we dispose of our interest during the life of the leases. If we dispose of our interest we undertake to take over the remaining liabilities to Chemco of CMC Italy should the new shareholders be unacceptable to Chemco”.¹⁷⁴

Enligt Burns, var lydelsen i dessa stödbrev utformad på det sättet att den skulle lägga en garantiliknande förpliktelse på Rediffusion.¹⁷⁵ Efter ett tag sålde Rediffusion sin andel i CMC Italy, vilket Chemco blev upplyst om endast två dagar före försäljningen. Vid ett senare möte erhöll även Chemco en bekräftelse på försäljningen av CMC France. Efter ett halvår gick CMC Italy i konkurs. Chemco meddelade då Rediffusion att Chemco inte accepterade de nya ägarna till CMC och att bolaget därmed höll fast vid den tillförsäkran om skadelöshet som fastslagits i de två stödbreven. Rediffusion svarade dock med att det var för sent för Chemco att lägga vikt vid stödbreven.¹⁷⁶

I detta fall kom inte stödbrevets bindande effekt upp till prövning alls p.g.a. att Rediffusion inte bringade det på tal. Första instansens domare, Straughton J., verkar dock, enligt Gäverth, i största allmänhet ha haft sina tvivel gällande giltigheten av stödbrevet.¹⁷⁷ Straughton J. dömde till Rediffusions fördel, vilket Court of Appeal fastslog.¹⁷⁸ Anledningen till att

---

¹⁷³ Cuthbert, Neil: “Security for projects”, part 3, s. 4-7, *International Banking and Financial Law*, 17(1), 1998, s. 6.

¹⁷⁴ *Chemco Leasing SpA. v. Rediffusion plc.* [1987] 1 FTLR 201; Se även Mc Bain, Graham: “Two cases on ‘Comfort letters’”, s. 68-71, *International Banking Law*, 7(5), 1988, s. 68.

¹⁷⁵ Burns, Andrea: “Build insurance and warranties – a better form of protection than bonds and guarantees”, s. 380-391, *Construction Law Journal*, 12(6), 1996, s. 387.

¹⁷⁶ *Chemco Leasingfallet*; Se även Mc Bain, s. 68.

¹⁷⁷ *Chemco Leasingfallet*; Se även Gäverth, s. 44.

¹⁷⁸ *Chemco Leasingfallet*; Se även Fisher, s. 216.

talans avskogs för Chemcos del, berodde till störst del på att Chemco hade agerat passivt genom att vänta hela nio månader på att klaga på de nya aktieägarna.¹⁷⁹ Dessutom kom klagomålet från Chemco inte förrän dess att CMC Italy hade gått i konkurs.¹⁸⁰

5.2.1.1.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Mc Bain anser att kontentan av det här fallet är att en långivare skall vara medveten om att ifall det föreligger ett ansvar för denne att agera mot något i stödbrevet för att ha rätt till ett rättsligt anspråk, bör agerandet ske omedelbart. Detta problem kan elimineras genom att sätta in en bestämmelse i stödbrevet angående under vilken tid personen som beviljats anslag har möjlighet att agera, skriver Mc Bain.¹⁸¹

Gäverth skriver att detta fall utgör ett exempel på de olika utseenden ett stödbrev kan ha, samt på hur det kan gå till, fram och tillbaka, att ställa ut ett stödbrev och hur krav uppstår på att det skall uppfyllas.¹⁸²

5.2.1.2 Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad

Malaysia Mining Metals Ltd. (Metal) var i behov av pengar och ansökte om lån hos Kleinwort Benson Ltd. (KB). Som säkerhet för lånen gick moderbolaget Malaysia Mining Corporation Berhad (MMC) in och stöttade det helägda dotterbolaget med ett par letters of comfort. Då tenmarknaden föll kraftigt under mitten av 80-talet försattes Metal i konkurs. KB fick inte in sina pengar och krävde därmed MMC på lånesumman. MMC ansåg sig dock inte skyldig att betala beloppet.¹⁸³

Det var nu upp till domstolen att avgöra huruvida stödbrevet innebar ett ”kontraktsrättsligt bindande åtagande” eller ej. Om detta skulle visa sig vara fallet, hur skulle det då tolkas? Först behandlades tvisten i Queens Bench Division. Den lärde domaren svarade ja på att brevet skulle anses som bindande eftersom det kan presumeras vara fallet mellan affärsmän, men inte mellan privatpersoner.¹⁸⁴ Motbevisning förekommer naturligtvis men bevisbördan är inte lätt och MMC var inte i stånd att bryta presumptionen. Denna presumption blev istället starkare av några olika omständigheter, t.ex.

---

¹⁷⁹ En traditionell analys av anbud-acceptmodellen förelåg följaktligen; Brown, Ian: “The Letter of Comfort: Placebo or Promise?”, s. 281-291, *Journal of Business Law*, July 1990, s. 282.

¹⁸⁰ *Chemco Leasingfallet*; Gäverth, s. 44.

¹⁸¹ Mc Bain, s. 69; Se även Gäverth, s. 44.

¹⁸² Gäverth, s. 44.

¹⁸³ *Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad* [1988] 1 WLR 799 (QBD); Se även Bogdan, ”‘Comfort Letters’ i samband med internationell upplåning”, s. 658-659.

¹⁸⁴ Presumptionsregel fastslagen i *Edwards v. Skyways* [1964] 1 WLR 349.

att KB hade godkänt lånet p.g.a. MMC: s stödbrev, vilket för KB spelat en viktig roll, samt att för MMC utgjorde brevet en så pass viktig del att det krävde ett styrelsebeslut. Att brevet ansågs vara en bindande handling förklarade däremot inte huruvida MMC var betalningsskyldigt eller ej, utan detta fick tolkas på vanligt vis. Det omdiskuterade tredje stycket i stödförklaringen fann domstolen vara kristallklart ("crystal clear").¹⁸⁵ Domare Mr. Justice Hirst kom fram till att MMC var skyldigt att stödja Metal med lånet från KB, tills det var betalt, både i nuläget och i framtiden. Policyn var att ordna så att Metals kunde hålla sig på en nivå där Metals kunde göra vad som krävdes enligt låneavtalen. Enligt domaren hade KB rätt till skadestånd p.g.a. avtalsbrott på MMC: s sida, då MMC inte hållit vad det lovat.¹⁸⁶

Fallet gick till Court of Appeal, vilka samfällt ändrade på förra instansens domslut genom att tyda den omtalade formuleringen på det viset att ingen betalningsskyldighet förelåg för MMC. Lord Justice Ralph Gibson, tillsammans med Fox L. J. och Nicholls L. J., ansåg att uttrycket i stödbrevet enbart förklarade vad MMC hade för "policy" när brevet utfärdades, inte vad som skulle gälla för framtiden. Han påpekade vidare att om det ansågs föreligga ett moraliskt brott var det inte domstolens sak att avgöra.¹⁸⁷

5.2.1.2.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Bogdan gjorde i en artikel 1988 en jämförelse mellan utgången i det här fallet ifrån första instans, och det svenska rättsläget på området. Han fann där att utgången troligen inte skulle ha blivit likadan i Sverige. Den presumtion som förelåg i det engelska fallet skulle, i och för sig, antagligen även föreläggas i svensk rätt och inte heller här skulle nog MMC ha kunnat bryta presumtionen. Däremot är den vanligt använda princip, som innebär att "tolkningen skall ske på grundval av själva ordalydelsen satt i dess sammanhang" som Mr. Justice Hirst åberopade, okänd i svensk rätt skriver Bogdan. Denna princip kallas för "*parol evidence rule*" och innebär att partsavsikten vid ingåendet av avtalet inte har någon betydelse för själva tolkningen av avtalet.¹⁸⁸ Detta, anför Bogdan, gör att rättsfallet inte kan ha särskilt stort inflytande på svensk rätt. Om de tillvägagångssätt för avtalstolkning som förekommer i Centraleuropa skulle användas på det här fallet står det, enligt Bogdan, klart att betydelsen av MMC: s åtagande inte skulle ses som särskilt klart.¹⁸⁹

---

¹⁸⁵ Se bilaga 5.

¹⁸⁶ *Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad* [1988] 1 WLR 799 (QBD); Se även Bogdan, "Comfort Letters" i samband med internationell upplåning", s. 658-660.

¹⁸⁷ *Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad* [1989] 1 WLR 379 (CA); Se även Bogdan, Michael: "Comfort letters – ett tillägg", s. 242-243, *Tidskrift for rettsvitenskap*, 1989, s. 242.

¹⁸⁸ Denna *partsavsikt* kom till uttryck i bl.a. ovanstående svenska rättsfall från 1992 (NJA 1992 s. 375).

¹⁸⁹ Bogdan, "Comfort Letters" i samband med internationell upplåning", s. 660.

Efter att fallet gått till Court of Appeal, fick Bogdan, 1989, komplettera sin artikel. I denna komplettering skrev han bl.a. om att banken gjorde en jämförelse med ett påhittat fall för att lägga vikt åt den egna ståndpunkten. Det fall som banken jämförde med handlade om en ägare till en affär som skyltade med att han/hon hade som policy att vid återlämnande av en vara inom 14 dagar ge kunden pengarna tillbaka. Court of Appeal, sade då *obiter*, d.v.s. utanför målet, att i detta påhittade fall skulle antagligen löftet om rätten till pengarna tillbaka räknas som ett rättsligt bindande löfte. Kleinwortfallet tolkades trots detta tvärtom av domstolen p.g.a. omständigheterna i fallet. Bogdan påpekar att i engelsk rätt läggs, vid tolkningen av ett åtagande upprättat i skriftlig form, tonvikten på avtalets ordalydelse, sammanhanget och de objektiva omständigheterna vid avtalets upprättande. De subjektiva avsikterna, d.v.s. partsavsikten, får, som ovan nämnts, däremot inte beaktas.¹⁹⁰

Bogdan anser att både Mr. Justice Hirst i QBD och Court of Appeal har gått för långt i deras tolkningar, dock i varsin riktning. Hans uppfattning är, i alla fall vad gäller för svensk rätts del, att ordalydelser liknande ”det är vår policy att... ” använda i kommersiella relationer, i ordinära fall innefattar en löftesdel, d.v.s. ett ”rättsligt bindande löfte” från stödbrevets utställare att bara ändra sin policy i fall det föreligger ”*sakliga skäl*” under lånetiden.¹⁹¹ Gorton skriver att Kleinwortfallet är av vikt även utanför common law-området då den engelska rätten spelar stor roll vad gäller krediträttsliga frågor. Det är inte självklart att en liknande tvist skulle få samma resultat i t.ex. amerikansk eller svensk rätt, fortsätter han, men på samma gång skulle en annorlunda bedömning kunna få avsevärda följder för ”den allmänna omsättningen.” Beslutet i Kleinwort betyder inte att letters of comfort aldrig kan medföra en rätt för långgivaren, menar Gorton, däremot måste långgivaren göra sina anspråk starkare, om denne vill vara övertygad om att få ett tillfredsställande skydd. För detta finns det, enligt honom, dessutom erkända arrangemang att tillgå.¹⁹² För att skydda sig skriver Cuthbert att båda parterna bör ta hjälp av juridisk expertis på området för att vara säkra på hur ett brev kommer att tolkas i en viss jurisdiktion.¹⁹³

I det här fallet har Court of Appeal använt sig av ordalydelsen i stödbrevet på ett vis som kanske inte skulle förekomma i svensk rätt, detta p.g.a. att en vägning av samtliga ord på ”guldvåg” inte bör göras.¹⁹⁴ I common law-landet Australien har Kleinwortfallet också kritiserats p.g.a. dess strikta ordalydelsetolkning. Domstolarna där har inte ens tyckt att en tolkning av ett

---

¹⁹⁰ Bogdan, ”Comfort letters – ett tillägg”, s. 242-243.

¹⁹¹ Bogdan, ”Comfort letters – ett tillägg”, s. 243; Det är intressant att se att Bogdan gjorde detta uttalande 1989, d.v.s. fem år innan den svenska domen, NJA 1994 s. 204, där det fastställdes att om en omständighet inträffade under tiden, som inte rimligen kunde förutses vid stödbrevets upprättande, kunde denna omständighet göra att stödbrevet inte ansågs vara juridiskt bindande; Se vidare under 5.1.2.

¹⁹² Gorton, ”Nordiskt och internationellt”, s. 729-730.

¹⁹³ Cuthbert, s. 6.

¹⁹⁴ Gorton, ”Nordiskt och internationellt”, s. 730; Se vidare Hellners resonemang under 2.5.

stödbrev skall ske efter själva ordalydelsen satt i sitt sammanhang,¹⁹⁵ utan istället lägger de ökad vikt kring omständigheterna vid stödbrevets upprättande.¹⁹⁶ Gorton tycker dock att den fördelning av risken som blev resultatet i denna dom är skälig, även om den ändring som MMC gjorde i policyn inte kanske skulle uppfattas som direkt moralisk. Han är på det stora hela positiv till de uttalanden som L. J. Gibson fört.¹⁹⁷

Rent teoretiskt, skriver Jacobs, är Court of Appeals dom bara tillämplig på ett fall som innehar de särskilda omständigheterna och den ordalydelsen som fanns med i Kleinwortfallet. Skulle en tvist uppkomma i framtiden rörande ett stödbrev innehållande en annan ordalydelse och andra bakomliggande omständigheter är detta fall inte avgörande. I praktiken kommer det nog dock att ses som ett avgörande fall då det innehåller en karakteristisk ordalydelse och omkringliggande bakgrundsfakta i andra fall torde få svårt att vara starkare än i Kleinwort. Möjligen kommer trots allt ett stödbrev i framtiden innehållande vissa annorlunda fakta att anses som något värdefullt, då det står mycket pengar på spel. Den enda riktigt klara slutsats som Jacobs drar av Kleinwortfallet är att en långivare efter det här fallet aldrig kan anse ett letter of comfort som en bindande förpliktelse.¹⁹⁸

Brown anför även han, vad gäller ordalydelsetolkningen, att Court of Appeal har fått utstå kritik för den onödigt restriktiva hållning domstolen intog när den skulle tolka den tredje paragrafen.¹⁹⁹ Hade istället domstolen valt att använda avsiktspresumtionen, hade möjligen ordalydelsen i denna paragraf kunnat ses som så pass tydlig att den kunde ha brutit presumtionen, fortsätter Brown.²⁰⁰ Denna presumptionsregel som går ut på att en överenskommelse i ett affärssammanhang presumeras vara bindande för parterna, glöms ofta bort i fall av detta slag.²⁰¹

Det beslut som Court of Appeal kom fram till anser Brown vara olyckligt om det ses till den generella policyn i sammanhanget. Ett moderbolag i England blir, till skillnad mot bolag i vissa andra länder i Europa, inte ansvarigt för brytandet av ett letter of comfort. Denna policy medför att det blir gynnsamt att driva igenom avtal vilka frivilligt lägger ett sådant ansvar på ett holdingbolag. Det framhålls att i Kleinwortfallet vägde vågskålen över för mycket på svarandens sida, d.v.s. till MMC: s fördel. Brown tror att detta kommer att leda till en ökning av “[...] ‘defaulters all scanning their contracts to find some meaningless clause on which to ride free.’”²⁰² Ett problem som naturligtvis inte är eftersträvt, fortsätter Brown, men

---

¹⁹⁵ Som tidigare nämnts kallas principen för ”*parol evidence rule*”.

¹⁹⁶ Cuthbert, s. 6.

¹⁹⁷ Gorton, ”Nordiskt och internationellt”, s. 730.

¹⁹⁸ Jacobs, s. 191.

¹⁹⁹ Se bilaga 5.

²⁰⁰ Brown, s. 289.

²⁰¹ *Edwards v. Skyways* [1964] 1 WLR 349; Burns, s. 387.

²⁰² Ett uttryck som Brown hämtat från fallet: *Nicolene Ltd. v. Simmonds* [1953] 2 WLR 717 (CA).

uppgiften torde ändå vara lättare att utföra om avsiktspresumtionens räckvidd minskar. Något som Kleinwortfallet tyder på. Brown anför avslutningsvis i sin artikel från 1990 att det återstår att se ifall avsiktspresumtionen i kommersiella förhållanden fortfarande existerar eller ifall Kleinwortfallet en gång för alla begravde den.²⁰³

Vad gäller skillnaden mellan Hirst J. och Court of Appeals resonemang i detta fall, går det att läsa i en artikel att det inte är deras sätt att se på stödbrev som fenomen som skiljer dem åt, utan huruvida brevet hamnar på den bindande eller den icke bindande sidan i en tolkningssituation. Här är det vad varje enskild person tycker som blir det avgörande. Efter vad som framkommit i Court of Appeal är det för en långivare viktigt, för att kunna lita på ett löfte från dotterbolagets moderbolag, att se till att förklaringen inte är utformat som ett ”comfort letter”. Dessutom skall en i stort sätt otvetydig ordalydelse efterfrågas i förklaringen.²⁰⁴

Gäverth skriver att det inte är själva domstolsavgörandena, i vare sig Chemco eller Kleinwort, som är det mest tänkvärda. Det viktiga är istället vilka frågor som kommit upp till ytan, samt argumentationen för eller emot juridiskt bindande stödbrev. Framförallt anser Gäverth Court of Appeals uttalanden i Kleinwortfallet vara av intresse.²⁰⁵ Så sent som 1998 skrev Cuthbert i en artikel att Kleinwortfallet fortfarande utgjorde praxis på stödbrevsområdet. En praxis som dock inte behöver gälla för andra jurisdiktioner, som har visats ovan.²⁰⁶

5.2.2 Dansk rätt

Det är intressant att se att domarna i Danmarks Højesteret hänvisar till bl.a. Bogdan i sina rättsutlåtanden. Detta visar på en samstämmighet i nordens inom civilrätten i allmänhet och avtalsrätten i synnerhet. Ett ytterligare exempel på denna överensstämmelse är de nordiska juristmötena.

I dansk praxis förekommer nyare fall gällande stödbrev. Det senaste är ifrån 1998.

---

²⁰³ Brown, s. 290-291; Faktum är att presumtionsregeln åter varit uppe för bedömning, denna gång dock i ett annat common law land nämligen Singapore. I fallet, *Hong Kong and Shanghai Banking Corporation Ltd. v. Jurong Engineering Ltd.* [2000] 2 SLR 54, tillämpade domstolen den ovannämnda presumtionsregeln från *Edwards v. Skyways*. Domaren diskuterade det beslut som Court of Appeals domare Ralph Gibson L. J. hade kommit fram till i Kleinwortfallet, då han omkullkastade presumtionsregeln. Den balans som fått sig en törn vad gällde tolkningen av stödbrev och därmed presumtionsregeln har nu återigen stabiliserats, skriver Lee, efter Singaporedomen; Lee, Pey-Woan: ”Letters of comfort revisited”, s. 169-176, *Lloyd’s maritime and commercial law quarterly*, London 2001, s. 175-176.

²⁰⁴ Case comment, författare anonym: “When a Comfort Letter does not create a legal obligation”, s. 96-97, *Journal of Business Law*, 1989, March, s. 97.

²⁰⁵ Gäverth, s. 46.

²⁰⁶ Cuthbert, s. 6.

5.2.2.1 Jyske Bank A/S mot Thyholms Tommerhandel A/S (UfR 1994.470 H)

I Danmarks Højesteret uppstod frågan hur ett fall skulle avgöras där rubriken i ett brev och texten under inte var överensstämmande. Rubriken var "Hensigtserklæring" (avsiktsförklaring) medan texten under tydligt utgjordes av en riktig garanti, där stod:

"- at vi om fornødet vil tilføre selskabet tilstrækkelige likvide midler til, at det til enhver tid er i stand til at opfylde sine forpligtelser overfor banken..."²⁰⁷

Domstolen valde att lägga vikt vid texten och inte rubriken. Fyra domare var för beslutet medan en var emot.²⁰⁸

5.2.2.1.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Iversen skriver att det här fallet är det första som Højesteret har behandlat i stödbrevsfrågan.²⁰⁹ Han är dock tveksam till att Højesteret bedömer ordalydelsen i fallet som klar. Dessutom anser han att förklaringens ordalydelse inte har den omfattande innebörd för bevisbedömningen som Højesteret påskiner. Iversen menar att en ren tolkning efter ordalydelsen i och för sig ger resultatet att moderbolaget blir förpliktigt, men däremot inte med "så stor övervægt" som Højesteret kommit fram till. Antagligen är orden "vi vil" generellt ett tecken på ett löfte, men däremot inte med samma tydlighet som orden "vi forpligter os til".²¹⁰

Enligt Iversen skall överskriften "hensigtserklæring" (avsiktsförklaring) bedömas på det sättet att den för med sig att ordalydelsen i likviditetsförklaringen inte är alldeles tydlig, och att ordalydelsen i alla händelser försvagas ännu mera av att moderbolaget hade tillbakavisat att det ville lämna en garanti.²¹¹ En omständighet som, enligt Blok, inte är oväsentlig i sammanhanget och som tillsammans med andra element kan göra att förpliktelsen inte blir juridiskt bindande.²¹² Iversen anser att det föreligger en fördelaktigare ställning för långivaren, men att denna fördel inte väger tyngre än att de övriga omständigheterna kan ha en avgörande och betydelsefull roll. Han tror att de övriga omständigheterna som kan tas i beräkning är många och att en del är mer fördelaktiga för moderbolaget och andra mer fördelaktiga för långivaren.²¹³ Omständigheterna kring upprättandet av stödbrev är därför av stor vikt vid sidan av tolkningen av

²⁰⁷ UfR 1994.470 H; Se vidare Bilaga 6.

²⁰⁸ UfR 1994.470 H; Se även Ramberg, "Stödbrev och den svårfångade partsavsikten", s. 832.

²⁰⁹ Iversen, s. 244.

²¹⁰ Iversen, s. 250-251.

²¹¹ Iversen, s. 252.

²¹² Blok, s. 439.

²¹³ Iversen, s. 252.

ordalydelsen.²¹⁴ Det är dock i det här fallet en hel del som har anförts att det skall föreligga relativt särskilda omständigheter för att ett stödbrev, likt ovan nämnda fall, inte skall anses rättsligt bindande i samklang med sitt innehåll, fortsätter Blok.²¹⁵

Ifall det är ett medvetet val som parterna har tagit då de har gett sig in i det ingenmansland som existerar mellan förpliktelse och ickeförpliktelse, anför Iversen att inget problem föreligger. Om däremot det omvända förhållandet är för handen är det viktigt att minimera risken för att någon av parterna vilseleder den andre. Iversen betecknar användandet av likviditetsförklaringar som ett ”[...] farligt dobbeltspil, og den, der indleder spillet, må ikke i for høj grad kunne fastlægge reglerne for det.”²¹⁶ Med beaktande av ovanstående resonemang borde, enligt Iversen, fallet inte ha dömts till långivarens fördel. Oftast är det nämligen låneinstitutet som tar initiativet till och avgör innehållet i förklaringarna. Deras kapacitet att ta del av en rättspraxis som ser noggrant på riskerna med vilseledning och där ordalydelsen är det viktigaste tolkningselementet, är generellt mycket större än för, som i detta fall, timmerhandelsägarna i Thyholm. Desto mer låneinstitutet nödgas tydligt informera om stödbrev, desto mindre risk föreligger för att moderbolagen skall vilseledas. Detta leder i sin tur till att båda parterna måste finna förnuftiga medelvägar, t.ex. andra former av säkerheter, såsom en garanti, vilken istället för den ologiska likviditetsförklaringen består av en beloppsbegränsning, avslutar Iversen.²¹⁷ Om en person inte är särskilt insatt i affärsvärlden kan det vara en omständighet som gör att ett löfte som han/hon har avgett inte blir bindande. Däremot blir en professionell aktör i allmänhet bunden av sina löften. Det skulle nämligen te sig konstigt ifall en långivare gav ett lån till ett dotterbolag med ett stödbrev som säkerhet utan att ha funderat över vilka följder det kan bli med förklaringen.²¹⁸

Thyholmdomens utsträckning är inskränkt till stödförklaringar som innehåller samma uttryck som i tredje punkten i stödbrevet eller liknande s.k. starka stödbrev.²¹⁹ Därmed, skriver Blok, kan inget fastslås angående Højesterets inställning till övriga sorters stödbrev av svag eller mellanstark karaktär, vilka är de riktigt kniviga fallen att lösa. Det kan i alla fall absolut inte utläsas av fallet att de här stödförklaringarnas utgångsläge är att de enbart är moraliskt bindande, fortsätter Blok. Här föreligger nämligen inget ”antingen/eller [min övers.]”, utan mellan de moraliska och de juridiska förpliktelseerna kan det föreligga otaliga rättsverkningstyper.²²⁰

---

²¹⁴ Christensen, s. 27.

²¹⁵ Blok, s. 440.

²¹⁶ Iversen, s. 257.

²¹⁷ Iversen, s. 257.

²¹⁸ Pedersen, s. 122.

²¹⁹ Se bilaga 6.

²²⁰ Blok, s. 440.

Avslutningsvis kan det nämnas att det inte kan skönjas hur detta fall hade bedömts ifall ordet ”hensigt” (avsikt) hade funnits med inte bara i rubriken utan också i texten.²²¹

5.2.2.2 VB Finans af 1996 A/S mot SCS Holding A/S (UfR 1998.1289 H)

Ett nyare fall är fallet UfR 1998.1289 H där SCS, p.g.a. skattemässiga skäl, ville genom sitt dotterbolag, Ginge Brand & Elektronik A/S, upprätta valutaterminsförättningar hos VB Finans. En stödförklaring formulerades som stadgade att SCS ville stötta dotterbolaget så att det kunde uppfylla sina förpliktelser.²²² Utgången i fallet blev att stödförklaringen inte medförde att moderbolaget hade ett betalningsansvar gentemot långivaren. Fyra domare var för beslutet medan en var skiljaktig. Det som framkom i Højesteret var, precis som i 1994 års fall, att det först och främst är innehållet i stödbrevet som är avgörande för om utställaren blir förpliktad till det som står i brevet eller ej. I detta fall åtog sig inte moderbolaget SCS, vilket var fallet i 1994 års fall, en uttrycklig förbindelse att bidra med pengar till dotterbolaget för att låneförpliktelserna från banken skulle upprätthållas. Däremot åtog SCS sig en förpliktelse som kunde infrias utan tillskott av pengar. Denna förklaring var därför inte tillräckligt uttrycklig för att ålägga SCS Holding betalningsansvar mot VB Finans. Dessutom överensstämde denna tolkning med de upplysningar som fanns om vad som förhandlats fram tidigare vid kreditgivningen.²²³

5.2.2.2.1 Kommentar till rättsfallet i doktrin

Detta fall ger i jämförelse med 1994 års dom tecken på att området för stödbrev som juridiskt bindande förklaringar har inskränkts. Något som Christoffersen m.fl. finner förvånande p.g.a. ”[...] den mere åbne formulering af præmisserne i Thyholmdommen og Bloks kommentar.”²²⁴ Den utslagsgivande omständigheten, att stödförklaringens förpliktelse kunde infrias utan pengatillförsel, leder, enligt Pedersen, till ett beaktansvärt resultat, eftersom han inte förstår hur detta skulle gå till i praktiken. Detta verkar betyda att förklaringen innehöll en förpliktelse, men att lydelsen inte lovade att utgången skulle vara att dotterbolaget rent reellt kunde infria förpliktelsen, fortsätter han. En utgång som gör det ännu svårare att veta när en sådan förklaring verkligen fullgörs.²²⁵

Majoriteten i denna dom ifrågasatte, enligt Christoffersen m.fl., inte alls vad förklaringen skulle säkra.²²⁶ Möjligen lade majoriteten, vid tolkningen, vikt

---

²²¹ Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 832.

²²² UfR 1998.1289 H; Se även Pedersen, s. 123.

²²³ UfR 1998.1289 H.

²²⁴ Christoffersen m.fl., s. 10-11.

²²⁵ Pedersen, s. 125-126.

²²⁶ Christoffersen m.fl., s. 10.

vid att VB Finans hade ett intresse i att bekosta SCS-koncernens valutahandel.²²⁷ Christoffersen m.fl. anser även att tolkningen av förklaringen är förvånande om den jämförs med omständigheterna i fallet. Det har, enligt dem, inte framkommit något om att moderbolaget lade någon vikt vid ifall stödbrevet innehöll en förteckning över *hur* dotterbolaget skulle stödjas. För övrigt är de även förvånade över att Højesteret har lagt vikt vid de tidigare händelserna under förhandlingarna som en avgörande del för utgången i domen.²²⁸

Sammanfattningsvis kan det sägas att om det inte föreligger ett tydligt löfte i stödförklaringen om att likvida medel tillförs vid behov, får *omständigheterna* i fallet tydliggöra huruvida uttalandet kan ses som ett löfte eller ej, och om så visar sig vara fallet hur långt löftet sträcker sig.²²⁹ Det verkar som om det i formuleringen av domen bara är förklaringar innehållande löfte om tillförsel av kapital som ålägger ansvar. Christoffersen m.fl. tolkar dock SCS-domen som att den ger tecken på att en ovillighet föreligger mot att pålägga moderbolag ersättningsansvar vid ouppfyllda stödförklaringar som inte är särskilt stabila eller reella, t.ex. ett löst löfte om att stödja, om det sedan betyder att enbart förklaringar med löfte om tillförsel av pengar leder till ansvar är de tveksamma till.²³⁰

Efter denna dom har det i alla fall klarlagts vilka stödbrevsförklaringar som skall finnas med i balansräkningen, skriver Christoffersen m.fl. De anser vidare att denna återhållsamma dom har varit ett försök av Højesteret att förklara att domstolen inte är intresserad av att lösa tvister angående stödbrev längre och att den därmed önskar en avtagande användning av detta instrument. Højesterets syn på saken skiljer sig gentemot vissa andra länder i Europa, vilket Christoffersen m.fl. finner otillbörligt, då detta medför att stödbrevets rättsliga status avgörs av vilket lands lag som tillämpas i det enskilda fallet.²³¹

5.3 En jämförelse mellan svensk och utländsk rätt

Ramberg skriver att det svenska rättsläget möjligtvis är fastlagt efter ovannämnda rättsfall från 1995, men att det fortfarande är osäkert vad som gäller internationellt. Det svenska fallet, tvärtemot 1994 års fall, ger oss ett läge där ett stödbrev, innehållande en avsiktsförklaring, som utfärdas av ett svenskt moderbolag samtidigt som dotterbolaget är engelskt, räknas som en riktig garanti. Däremot blir läget tvärtemot ifall moderbolaget är engelskt och dotterbolaget svenskt, eftersom det normalt är lagen i utfärdarens land som gäller i den internationella privaträtten. För att komma till bukt med

---

²²⁷ Pedersen, s. 123.

²²⁸ Christoffersen m.fl., s. 11.

²²⁹ Pedersen, s. 123.

²³⁰ Christoffersen m.fl., s. 11-12; Pedersen, s. 125-126.

²³¹ Christoffersen m.fl., s. 14.

detta problem, anför Ramberg att det i avtalet kan skrivas in vilket lands lag som skall gälla.²³² Blir det då engelsk lag som skall gälla på ett avtal går det tvärtemot den åsikt som HD kommit fram till men, påpekar Ramberg, det viktiga är att det står klart vad som gäller oavsett åt vilket håll det pekar.²³³

Av tre möjliga fall gällande stödbrev har HD ansett två av dem medföra ansvar för moderbolagen, vilket Christoffersen m.fl. i Danmark finner märkligt då de innehöll svagare förklaringar än i de danska fallen. De danska fallen skiljde sig mot 1994 års svenska fall, som endast hade prägel av en avsikt genom uttrycket ”we intent”. Christoffersen m.fl. skriver vidare att i det svenska fallet var: ”Gentstanden [...] ’to support’, uden at det var konkretiseret, hvordan det skulle ske, omend det efter konteksten lå i luften, at der (i det mindste) kunne blive tale om lån.” Denna dom visar på att ansvar för att ett stödbrev inte uppfyllts påläggs i större utsträckning i svensk än dansk rätt.²³⁴ Højesterets mycket inskränkande tolkning av stödbrev gentemot utländsk rätt leder till, som ovan nämnts, att avgörande för hur pass vidsträckt stödbrevsförklaringen skall bli, är vilket lands tolkning som blir tillämplig.²³⁵

Norske Røsægs uppfattning är att det föreligger en presumtion för att moderbolaget är ansvarigt i stödbrevsfallen. Denna inställning passar däremot inte alls in i det engelska rättssystemet. Røsæg framhåller att det i Kleinwortfallet t.ex. uttalades att: “[A] parent company should not have to pay unless there were clear indications in that direction [...]”²³⁶ I engelsk rätt faller därmed presumptionen precis tvärtom mot i norsk rätt. Dessutom är Kleinwortfallet inget avgörande fall för norsk rätts del, då det bygger på gammal engelsk rättspraxis. Røsæg anser att det är en fördel om enhetligheten vad gäller stödbrevens roll är överensstämmande internationellt. Han skriver dock att det redan är för sent att få denna önskan uppfylld då Kleinwortfallet skiljer sig från norsk rätt och då även fransk, tysk och engelsk rätt inte är överensstämmande. Detta innebär, enligt honom, att det för norsk rätts vidkommande inte är till stor hjälp att vända sig mot engelsk, tysk eller fransk rätt. Norsk rätts presumptionstänkande stämmer därmed inte överens med ovan nämnda länders, däremot kan dansk respektive svensk rätt inrymmas härunder, avslutar han.²³⁷

---

²³² Detta är dock inte särskilt vanligt förekommande, enligt Bogdan, kanske p.g.a. att det verkligen är en omständighet som talar för att avsikten med brevet är att det skall vara rättsligt bindande; Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, s. 20-21.

²³³ Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 832.

²³⁴ Christoffersen m.fl., s. 12.

²³⁵ Christoffersen m.fl., s. 8.

²³⁶ Citatet kommer ifrån Røsægs ”*Summary in English*”, s. 586, och är därmed inget direkt citat från Kleinwortfallet utan Røsæg har refererat ett stycke ur Kleinwortfallet som sedan har citerats här i arbetet.

²³⁷ Røsæg, s. 586-587.

Det är intressant att se att en så pass sen artikel som från 2000 stadgar att den juridiska innebörden av ett letter of comfort fortfarande är oklar i common law-systemet.²³⁸

---

²³⁸ Omalu, Mirian Kene: "Precontractual agreements in the energy and natural resources industries –legal implications and basis for liability (Civil law, common law and Islamic law)", s. 303-331, *Journal of Business Law*, July 2000, s. 312.

6 Mindre undersökning

6.1 Inledning

För att få en praktisk infallsvinkel till det rent teoretiska materialet har en mindre intervju genomförts, dock bara från en jurist på en affärsbank i Sverige. Naturligtvis kan inte några stora slutsatser dras utav resultatet, men det är ändå intressant att se hur en affärsbank idag behandlar frågan om comfort letters. En jämförelse är också på sin plats med en tidigare intervjuundersökning, utförd av institutionen för Handelsrätt vid Lunds universitet 1989, inte heller den i någon större skala, men dock med både jurister och advokater som intervjuobjekt. Då det förflutit ett antal år mellan dessa båda intervjuer och då det hänt en hel del på området kan skillnaderna bli intressanta att se, eller är det så att ingenting har hänt i praktiken utan bara i praxis?

6.2 Tidigare resultat

Institutionen för handelsrätt vid Lunds universitet genomförde under våren 1989 en intervjuundersökning. Intervjuobjekten bestod av personer från olika affärsbanker samt advokater. En fråga som framfördes var ifall orden letter of comfort och letter of awareness hade någon självklar innebörd för intervjupersonerna. Svaren skiljde sig åt, men det svar som utmärkte sig tydligast var att orden bara var ”rubriker” för personerna. En svarade att uttrycken hade varit tydliga för honom tidigare, fast att så inte var fallet längre. En annan replikerade: ”Nej, egentligen inte. I visst internmaterial föreligger dock en viss gradering.”²³⁹

En ytterligare fråga som ställdes var varför stödbrevsanvändningen ökade. Ett skäl till detta var, enligt intervjuobjekten, att konkurrensen långivarna emellan hade ökat. Lindquist kommenterade att ifall en långgivare godtar ett stödbrev som enda säkerhet för en kredit föreligger det ett kundförhållande mellan långgivare och moderbolag/dotterbolag. Detta kundförhållande består av en tillit och skänker ”prestige” till dotterbolaget. Det skulle därför, enligt Lindquist, inte vara konstigt ifall en låntagare valde en långgivare som var villig att ingå ett samarbete av detta slag. Vad gäller bedömningen av denna chans att konkurrera skiljer den sig nog åt från bank till bank, vissa accepterar stödbreven allt som oftast medan andra sällan. Det finns en chans, skrev Lindquist, att de personer som har intervjuats och som vidhåller att stödbrevsanvändningen bara tilltagit i liten skala de senaste åren är anställda hos banker eller andra långgivare som inte tror att det föreligger en

---

²³⁹ Lindquist, s. 25-26.

avgörande betydelse vad gäller konkurrensen angående stödbrevsanvändningen och därmed inte använder dem särskilt ofta.²⁴⁰

Lindquist anförde vidare att en annan väg att gå för att få en bild av hur pass stor stödbrevsanvändningen var vid tidpunkten var att se på hur ofta tvister hade uppstått angående detta fenomen. Då antalet tvister 1989 var i stort sätt obefintliga antog Lindquist att vägen via domstolen var en ovanlig väg att gå. Vad gäller ett bolags eller låneinstituts goodwill, är det negativt för båda parter att offentliggöra deras motsträmmighet. En lösning på publicitetsproblemet skulle, enligt Lindquist, kunna vara att skriva in en skiljeklausul i stödbrevsförklaringen. Detta ser dock inte ut att ha skett. Intervjuobjekten anförde i alla fall att de aldrig varit med om någon klausul om skiljedom i ett stödbrev.²⁴¹

De intervjuade personerna hade vitt skilda erfarenheter beträffande tvister överhuvudtaget i samband med stödbrev. Vissa hade aldrig kommit i kontakt med någon konflikt och inte heller med att någon betalningsskyldighet för ett bolag hade förelegat. Andra hade varit med om att förlikningar hade skett med stödbrevet som ett viktigt element för avgörandet. Lindquist antog att avvikelserna i dessa svar antagligen berodde på det fåtal tvister som uppstått. Om det var på det viset att användningen av stödbrev hade ökat 1989 så hade det dock inte medfört ett ökat antal tvister. En anledning till detta, antog Lindquist, var att de stödbrev som skrevs ofta var för ett lån med en lång löptid. Därmed skulle tvister i praktiken kunna uppkomma långt efter stödbrevsupprättandet, något som Lindquist avslutningsvis menade kunde vara fallet med de stödbrev som upprättades då.²⁴²

6.3 En intervju med Paolo Bartoletti, jurist på Danske Bank i Stockholm

Denna intervju skall, som tidigare poängterats, inte ses som något som kan dras allt för stora slutsatser av. I intervjun har enbart *en* person utfrågats och Danske Bank kanske inte skall få det tunga uppdraget att ensamt representera bank- och finansvärlden.²⁴³ Paolo Bartoletti betonade även att de uppgifter han lämnade baserades helt på hans egna uppfattningar som byggde på hans erfarenhet av stödbrev och inte på statistik eller liknande. Det är ändå av intresse att se vad en bankjurist idag säger om stödbrevet som fenomen, dels med jämförelse till den mindre undersökning som omskrevs ovan, dels med jämförelse till doktrin och rättspraxis. En praktikers talan

---

²⁴⁰ Lindquist, s. 25-26.

²⁴¹ Lindquist, s. 26.

²⁴² Lindquist, s. 26-27.

²⁴³ Danske Bank är en stor affärsbank med kontor i bl.a. Sverige, Danmark, England, USA, och Tyskland. I Sverige lyder den under namnet Östgöta Enskilda Bank.

kan ge en bild av hur det egentligen förhåller sig utanför de teoretiska väggarna.²⁴⁴

Det första intressanta som Bartoletti berättade var att stödbrevsanvändningen, enligt hans uppfattning, snarare ökat än minskat. Han jobbade i och för sig på ett annat sätt idag mot vad han gjort tidigare och kom kanske mer i kontakt med stödbrev nu än innan. Vid förfrågan om de olika uttrycken *letter of awareness*, *letter of comfort* och *letter of support* svarade han att han bara fann de uttrycken förvirrande och att han rätt och slätt använde sig av uttrycket stödbrev. Bartoletti var överhuvudtaget negativ till alla de engelska termer som förekommer i bankvärlden, termer som, enligt honom, snarare krånglar till än förenklar.²⁴⁵

Vad Bartoletti visste hade inga tvister uppstått angående stödbrev på Danske Bank i Sverige. Han hade dock tidigare arbetat på ställen där det förekommit, t.ex. jobbade han på den advokatbyrå som var med i Ljusne Kättingmålet. Han har även arbetat med liknande fall, där utgången dock blev att parterna förlikades. Anledningen till att inga tvister kommit upp trodde han dels berodde på att de moderbolag och dotterbolag som ingår stödbrevsförklaringar allt som oftast är väldigt kreditvärdiga, dels att det skall mycket till innan ett moderbolag låter sitt dotterbolag gå i konkurs.

Det kan fastställas att de moderbolag som upprättar stödbrev fortfarande oftast inte kommer från samma land som dotterbolagen. Bartoletti talade om stora moderbolagskoncerner från utlandet med dotterbolag i Sverige som den vanligaste kombinationen. Han påpekade vidare att inom ramen för detta faktum kommer även de internationella privaträttsliga problemen in.

På Danske Bank utgår juristerna ifrån en egenupprättad ”stödbrevsmall”. Det händer att moderbolag inte vill skriva på de här förutbestämda breven, bl.a. berättade Bartoletti om en incident med ett oljebolag som inte var helt villigt att gå med på innehållet i brevet.

Bartoletti nämnde även den skadeståndsrättsliga biten med avtalsbrott och culpa in contrahendo. Han drog dessutom jämförelser mellan borgen och stödbrev. Vad gäller 1995 års fall verkade det slutligen som om Bartoletti inte lade någon större vikt vid det.

---

²⁴⁴ Telefonintervju utförd 2003-04-17 av Josefine Robertsson.

²⁴⁵ Vid en kort intervju med Andreas Engman, ekonom på Danske Bank, framhöll han att han hellre tog emot ett *letter of comfort* än ett *letter of awareness*, vilket visar på att Engman bebländar sig med uttrycken men inte Bartoletti trots att de arbetar på samma arbetsplats; Intervju med Andreas Engman, utförd av Josefine Robertsson, 2003-02-22.

7 Analys och slutsatser

Ett stort problem som dykt upp på vägen är stödbrevens alla olika uttryck. I vissa artiklar och böcker har de olika namnen *letter of comfort*, *letter of awareness*, *letter of support* o.s.v. flitigt använts, medan i andra har enbart *ett* av uttrycken brukats kontinuerligt. Användandet av uttrycken har t.o.m. skiftat inom en och samma bank. Detta har gjort att undersökningen av stödbrev i olika rättssystem har komplicerats. Ta t.ex. Hellner i Sverige, han är en av få som använder sig av uttrycket *letter of awareness* för att troligen beteckna ett stödbrev i allmänhet. I väldigt många andra artiklar betyder dock *letter of awareness* ett "svagt" stödbrev och inte ett av mellankategori. Under rubriken "stödbrevets uppbyggnad" (2.4) har ett försök gjorts med att lägga ihop de olika uttrycken hos olika rättsvetare inom doktrinen och genom det få en gemensam bild, något som egentligen bara rörde till begreppen ytterligare.

Bartoletti finner att det bästa som kan göras är att sluta att använda de olika engelska uttrycken och rätt och slätt kalla alla brev för *stödbrev*. En inställning som, enligt min mening, är förnuftig. Däremot anser jag att även uttrycken *letter of comfort* eller *comfort letters* fungerar tillfredsställande, så länge inte andra engelska uttryck blandas in. Det viktigaste av allt är ändå att se till *inhållet* som i alla fall är det avgörande. En rubrik är enbart en rubrik ifall det inte följer av ett textinnehåll, och som i Thyholm-fallet fastlades spelar inte rubriken någon roll ifall innehållet stadgar något annat. För övrigt önskas det i doktrinen att en större vikt skall läggas på *omständigheterna* runt omkring vid tolkningen av stödbrev, en önskan som i alla fall i dansk och svensk rätt torde kunna bli uppfylld vid eventuella nya tvister på området.

Vad gäller rättsläget kan, för svensk rätts del, sägas att 1995 års fall fortfarande är det prejudicerande fallet, men att det senare hovrättsfallet visar på att ett motsatt resultat kan bli utgången trots att stödbrevens utformning i stora drag stämde överens. Det hade, som Gorton sade, behövts att HD en gång för alla avgjorde hur rättsläget skall vara, att HD då inte tog upp fallet till prövning är beklagligt. Ramberg har till och med, efter 1995 års dom, efterfrågat ett pleniavgörande. Det som kan fastställas är att stödbreven skiljer sig åt från fall till fall och att det därmed, enligt min mening, antagligen inte är lätt att ha prejudicerande rättsfall. Ändras förklaringen, eller omständigheterna runt omkring, en aning från dessa rättsfall går möjligen moderbolaget fritt från ansvar. Huruvida detta är ett problem eller ej får stå för var och en. Bartoletti på Danske bank uppfattade inte att problematiken kring stödbrev var särskilt stor och han hade inte heller varit med om några tvister på området, förutom när han arbetade på advokatfirman. Som tidigare nämnts håller sig parterna oftast utanför domstolsprocessen, ofta p.g.a. goodwill, vilket kan vara en anledning till att

det inte har uppstått särskilt många tvister i vare sig Sverige, Danmark eller England.

Kommer då detta institut att försvinna som bl.a. Bogdan förutspådde? Påpekas bör att Bogdan dock bara talade om uttalanden som fanns med i 1995 års fall, d.v.s. ”*vi har för avsikt att...*”. Efter att ha studerat detta ämne i både svensk, dansk och engelsk rätt verkar inte det vara fallet. En viss tveksamhet föreligger möjligen i så fall kring England. Kleinwortfallet stadgade att stödbrev inte skulle vara juridiskt bindande, ett fastslagande som torde innebära att detta institut inte är särskilt intressant att använda sig av längre. Naturligtvis går det att upprätta juridiskt bindande stödbrev även där, men kraven är väldigt höga. Det skulle fordras mycket för att få till en förklaring som är starkare än den i Kleinwortfallet, vilket torde vara en anledning till att inga nya rättsfall på området uppkommit i England. Vad gäller material om letters of comfort, har det varit mycket enklare att hitta aktuella artiklar i både Sverige och Danmark än i England. En anledning till detta är naturligtvis att det finns nyare rättsfall på området här i Norden. Att inga tvister har uppstått i England och därmed att inget nytt direkt har skrivits om detta institut, skulle kunna innebära att det har skett en minskad användning där. Någon anledning att ta upp nya fall till prövning kanske inte heller föreligger på samma sätt som i Sverige. Här har det stadgats att breven skall anses vara juridiskt bindande, men olika uttryckssätt skulle kunna leda till tveksamheter angående stödbrevets bindande effekt. En tveksamhet som kanske inte infinner sig i England, där de helt enkelt inte är bindande, eller där det i alla fall är ytterst höga krav för att så skall bli fallet.

Problemet med England är dels att det jämförs med flera andra common law-länder, dels att dess rätt är ledande i affärs- och creditsammanhang. Att Kleinwortdomen, och med det rättsläget i sig, blivit omdebatterad och kritiserad i andra common law-länder kan medföra problem. Så sent som 2000 gick det att läsa i en engelsk artikel att letters of comfort utgjorde ett ovisst rättsområde inom common law-området. Enligt min mening är en överensstämmande praxis alltid av värde, även mellan skilda länder som Sverige och England. Den internationella marknaden som idag råder förenklas av en mer eller mindre enhetlig praxis, eller åtminstone av ett rättsläge som är för alla parter känt. Idag blir det avgörande för hur stödbrevsförklaringen skall tolkas vilket lands lag som skall tillämpas.

Till skillnad från England intar Sverige rollen som landet där stödbreven är bindande. Kihlmans tidigare filosofi att det inte finns någon anledning att använda sig av detta institut ifall det inte medför någon form av bundenhet, har tydligen fått sin mening. I Danmark reglerar en restriktivare syn på stödbrev än i Sverige. För att vara bindande där krävs i regel att ett löfte om att tillföra pengar finns med i förklaringen. Som sig bör har det dock visat sig att Danmark och Sverige är mera samstämmiga i dessa avtalsrättsliga spörsmål än vad England är. I engelsk rätt förekommer t.ex. regeln om att det i en tolkningssituation inte får tas hänsyn till partsavsikten, den s.k. parol evidence rule. Detta är en regel som, enligt Bogdan, inte stämmer överens

med svensk rätt och som gör att Kleinwortfallet inte kan ha så stor betydelse i Sverige. En annan skillnad är att ordalydelsens betydelse är mera avgörande i engelsk rätt än i svensk, d.v.s. här vägs inte orden på guldvåg som Hellner anført. █

Trots ländernas olikheter förekommer dock en del likheter. Ta t.ex. den välkända presumtionsregeln som fastslagits i engelsk rätt redan 1964. Denna regel, som stadgar att kommersiella parters avtalsingående presumeras vara bindande, kom på tal i QBD i Kleinwortfallet. En regel som, enligt Bogdan, antagligen även gäller i svensk rätt. Nu kastades i och för sig denna regel omkull av domaren i Court of Appeal, så hur statusen är för denna presumtionsregel idag är väl inte helt klart. Som tidigare nämnts har den åter varit på tal i Singapores High Court. Det är vidare intressant att se att i 1995 års svenska rättsfall gjorde TR: n uttalanden som i stort var jämförbara med de i Kleinwortfallet. Något som i och för sig omkullkastades senare av HovR: n. Om Bogdan kan anses vara åt det mera kritiska hållet vad gäller att dra paralleller mellan engelsk och svensk rätt så har Gorton däremot i sina artiklar visat en mera positiv inställning till både Kleinwortfallet och engelsk rätt.

I den allmänna delen av uppsatsen har danskt och även engelskt material funnits med. Särskilt det danska har kunnat användas omväxlande med det svenska, vilket återigen visar på likheterna på detta område. En skillnad som dock förekommer är dansken Iversens och svensken Gäverths olika indelning av stödbreven. Mellan Sverige och England föreligger däremot inte denna tydliga skillnad. För övrigt har domarna i danska Højesteret hänvisat till Bogdan i sina utlåtanden, samtidigt som HD har hänvisat till Bernhard Gomard från dansk doktrin. Ytterligare en likhet är tolkningen av de olika ordens innebörd i det svenska rättsfallet från 1995 och det danska från 1994. I det svenska fallet kunde ett likhetstecken sättas mellan ”vi har för avsikt att” och ”vi åtar oss att”. Samma förhållande förelåg i det danska fallet där ”vi vil” likställdes med ”vi forpligter os til”.

Vad gäller presumtionsresonemanget som Røsæg för stämmer det bra överens med både svensk och dansk rätt, däremot engelsk rätt skiljer sig åt här. Røsæg menar att en presumtion föreligger för att moderbolaget är ansvarigt i stödbrevsfallen. I engelsk rätt är däremot fallet tvärtom. I doktrinen har det gått att läsa att moder- och dotterbolagen som ingår en stödbrevsförklaring oftast kommer ifrån olika länder. Enligt Bartolettis uttalande verkar det som om detta fortfarande är fallet. I en dansk artikel har det dock uttryckts att det förekommer fall där både dottern och modern kommer ifrån Danmark. Antagligen förekommer även detta i Sverige och några slutsatser av dessa uttalanden går inte att dra. Konstateras kan i alla fall att det är vanligast med bolag från två skilda länder.

Mycket av det Paolo Bartoletti berättade om stämde överens med doktrinen och med resultatet av den tidigare gjorda undersökningen. Han talade om avtalsbrott och culpa in contrahendo, skillnaden mellan borgen (garanti) och

stödbrev o.s.v. Detta visar på att det är ett någorlunda överensstämmande område, från teorin till praktiken och från då till nu. Bartoletti verkade inte lägga någon större vikt vid fallet från 1995, en åsikt som även uttalats i en del av doktrinen. Som tidigare anförts hade det varit en fördel ifall HD hade tagit upp det nya hovrättsfallet till prövning. För ett klagörande behövs väl? Bartoletti såg inte stödbreven som något problem. Naturligtvis önskade han och Danske Bank hellre en moderbolagsgaranti, men då moderbolagen ofta inte är särskilt intresserade av att ställa ut det, räckte ett stödbrev gott och väl. Problemen med dessa brev är möjligen överskattade. Fallen som tagits upp till prövning i domstol är fortfarande få. Som Bartoletti fastslog är deras kunder allt som oftast ytterst kreditvärdiga bolag. Kanske är det hela kontentan med stödbrevsanvändningen, att de parter som ingår dessa överenskommelser normalt har väldigt god ekonomi och därmed inga problem att betala av lånet. De få gånger där så inte har varit fallet har tvisten tagits upp i domstol med den utgång som vi sett i praxis.

Fördelarna respektive nackdelarna med institutet stödbrev har varit föremål för diskussion. Många undrar överhuvudtaget varför detta instrument används då garantin finns. Det verkar, i alla fall efter vad Bartoletti anförde, inte som om det har skett någon minskning av stödbrevsanvändningen i Sverige. En av fördelarna med stödbrevet, gentemot garantin, skulle vara att det fortfarande inte alltid behöver tas upp i balansräkningen. Denna förmån torde dock inte vara så pass stor att den utgör den enda anledningen till varför stödbreven ofta används. Ytterligare fördelar har nämnts i arbetet och antagligen utgör de tillsammans grunden till varför stödbrev fortfarande upprättas i så stor omfattning.

Det är intressant att fundera över hur stödbrevsinstitutet kommer att användas i framtiden och vilken roll det kommer att spela. Danske Iversen gjorde 1994 en framtidsutsikt för stödbrev. Han trodde att stödbrev som innehöll likviditetsförpliktelser skulle försvinna, eftersom sådana innefattade en lika stor påfrestning som garantier.²⁴⁶ Märk väl att han skrev detta innan det avgörande fallet i Højesteret 1998. Då likviditetsförpliktelser i Danmark torde kunna jämföras med ”starka” stödbrev i Sverige, har antagligen, i alla fall i Sverige, ingen nedgång ännu visat sig. Frågan är vad som skall bedömas som framtiden. Är det 10, 20 eller 30 år framåt? Möjligen sker det en långsam förändring på detta område, med ett resultat som ännu inte visat sig.

Iversen trodde inte heller att luddiga likviditetsförklaringar skulle användas i framtiden då parterna antagligen hellre skulle föredra en bestämning av hur brevet skulle tolkas *innan* upprättandet än efter i en domstolsförhandling. De ”rene” stödbreven, som Iversen kallar dem, trodde han däremot skulle fortsätta att användas p.g.a. att de kunde ge en viss säkerhet för långgivaren. Ett löfte om att t.ex. bibehålla aktieandelen i dotterbolaget kunde ha denna funktion. En upplysning från moderbolaget om dotterbolagets ekonomiska

---

²⁴⁶ Iversen, s. 303.

situation kunde också ge långivaren säkerhet, då det gav en riktig bild av hur solvent dotterbolaget var. Vad gällde de rena avsiktsförklaringarna, om att moderbolaget ville stötta dotterbolaget, trodde Iversen att också de kunde invagga banken i en trygghetssituation, dels därför att banken visste att moderbolaget hade hand om stora finansiella tillgångar, dels för att moderbolaget hade ett rykte som det var rädd om.²⁴⁷

En rätt som ligger mitt emellan juridiskt bindande och icke bindande brukar kallas för *soft law*. Iversen trodde att denna form av rätt skulle öka ytterligare framöver, samt att stödbreven möjligen kunde vara startskottet till den här sortens rätt inom privaträtten.²⁴⁸

Avslutningsvis kan konstateras att stödbrevsinstitutet verkar ha kommit för att stanna. För att i fortsättningen undvika missförstånd angående stödbrevens alla olika uttryck borde, enligt min mening, en standard införas på den internationella marknaden, där de olika uttryckens exakta betydelse fastslås eller t.o.m. ett för alla länder gemensamt uttryck fastställs. Både för att förenkla för avtalsingåenden och för att få en säker kreditgivning torde även ett tydligare rättsläge behövas, i alla fall är det min åsikt från ett teoretiskt perspektiv, om sedan samma åsikt råder i praktiken är, som tidigare diskuterats, inte alldeles säkert.

---

²⁴⁷ Iversen, s. 303.

²⁴⁸ Iversen, s. 304-305.

Bilaga 1

Stödbrevets lydelse i NJA 1992 s. 375:

”[...] LETTER OF INTENT

GeKås Jätteland (f d Leklandet).

Kommunfullmäktige i Varberg har vid sammanträde 1982-10-19 beslutat 'uttala att etablerande av projekt Leklandet inom Varberg för kommunens del skulle innebära ett betydande turistiskt värde. Etableringen skulle ge upphov till dels nya arbetstillfällen, dels ökad sysselsättning inom befintligt servicesektor. I sammanhanget kan speciellt nämnas projektets positiva betydelse för färjelinjen Varberg- -Grenå.' Den helkommunala turiststiftelsen Sol & Bad bidrog till förverkligande av kommunfullmäktiges intentioner genom att hösten 1983 ingå som minoritetsägare i de bägge bolagen, Leklandet Varberg AB (reg nr 556234-0165) och Himle Turist AB (reg nr 556234-0157).

Under hösten 1984 utfördes finansiell rekonstruktion av Leklandet Varberg varefter Stiftelsen Sol & Bad är majoritetsägare av Himle Turist AB vilket bolag är moderbolag till Leklandet Varberg AB. [...]

Tidigare Leklandet kommer from säsongen 1985 att marknadsföras under namnet GeKås Jätteland. Samverkan sker med Tjabo Försäljnings Handelsbolag Ullared (reg nr 916552--4605). [...]

Vi har blivit informerade om att Ni beviljat Himle Turist AB och Leklandet Varberg AB krediter i form av lån för investeringsändamål 10—15 miljoner kronor jämte erforderlig rörelsekredit och har tagit del av kreditvillkoren.

Vi bekräftar härmed kommunens avsikt att genom stiftelsen Sol & Bad eller annat kommunalt organ vara och förbli majoritetsägare av Himle Turist AB under kreditens löptid. Sistnämnda bolag är även moderbolag för Leklandets Varberg AB.

Vi uttalar vidare att det är vår långsiktiga policy att Himle Turist AB skall drivas på sådant sätt att det kan fullfölja sina åtagande mot Er.

VARBERGS KOMMUN [...],²⁴⁹

---

²⁴⁹ Citat från NJA 1992 s. 375.

Bilaga 2

Stödbrevets lydelse i NJA 1994 s. 204:

“Asfor

Attn: Mr Philippe F

Immeuble Ile de France

Cedex 33920 70 Paris la defense 9

Dear Mr F.

This letter confirms that Söderhamns Utvecklings AB, a company owned by the community of Söderhamn is the owner of 33 % of the shares of Ljusne Kätting AB.

We have last month of July granted Ljusne Kätting a loan of 20 million SEK in order of improve the liquidity of the company.

Bulten Kanthal AB also holds 33 % of the shares of Ljusne Kätting AB.

They granted Ljusne Kätting a loan of 20 million SEK at the same time for the same reason.

We, Söderhamns Utvecklings AB declare that we intent to support Ljusne Kätting AB also for the future, if it should be necessary.

Söderhamn September 27 1985

Yours sincerely

Söderhamns Utvecklings AB

Karl Evert N

Managing director Kjell A”²⁵⁰

---

²⁵⁰ Citat från NJA 1994 s. 204.

Bilaga 3

Stödbrevens lydelse i NJA 1995 s. 586:

1. Letter of intent

“It is our understanding that you are extending a loan to Salén & Wicander U K Limited in the amount of Pounds 800 000 (Eight Hundred Thousand Pounds). This confirms that the loan is being extended at our specific request and that we have full knowledge of, and agree with, the terms thereof, and with the obligations being undertaken by the Borrower, (which is directly 100 per cent owned by ourselves) and that as a result of this ownership we derive a benefit from the extension of this loan. We understand you are relying, with our consent, on this letter in making the loan. We agree to maintain 100 per cent ownership either directly or indirectly of the borrower.

We hereby confirm each and every representation in writing made by the borrower appearing in the loan agreement or any related documents with respect to the loan, and that this letter and the obligations expressed within it have all been duly authorised and that this letter had been duly executed and delivered to you, and all necessary governmental approvals and permissions have been obtained and that it does not conflict with any outstanding agreement or applicable law or other corporate documents applicable to ourselves or to which we are bound.

It is our intention to see that the borrower complies with all of the terms and conditions and to honour all of their respective obligations under the Facility Letter and under all related instruments.”²⁵¹

2. “Letter of awareness

Loan of GBP 300,000 to Salén & Wicander (UK) Ltd

This letter is subject to approval from the Bank of Sweden.

It is our understanding that you are extending a loan to Salén & Wicander (UK) Ltd in the amount of GBP 300,000 (Three Hundred Thousand Pounds). We have full knowledge of, and agree with the terms thereof, and with the obligations being undertaken by the borrower (which is directly 100 per cent owned by ourselves), and that as a result of this ownership we derive a benefit from the extension of this loan. We understand you are relying on this letter in making the loan, and we agree to maintain 100 percent ownership either directly or indirectly of the borrower.

We have noted each and every representation made by the borrower appearing in the loan agreement or any related documents with respect to the loan, and that this letter and the obligations expressed within it have all been

---

²⁵¹ Citat från NJA 1995 s. 586.

duly authorised and that this letter had been duly executed and delivered to you and all necessary governmental approvals and permissions have been obtained and that it does not conflict with any outstanding agreement or applicable law or other corporate documents applicable to ourselves or to which we are bound.

It is our intention to see that the borrower complies with all of the terms and conditions and to honour all of their respective obligations under the loan agreement.”²⁵²

---

²⁵² Då detta brev inte står med i NJA 1995 s. 586 utan endast i icke bifogade bilagor görs citeringen ifrån Ramberg, ”Stödbrev och den svårfångade partsavsikten”, s. 828. Det tredje och sista stycket är citerat från Ramberg, men finns även i rättsfallet. Denna citering överensstämmer med citeringen i rättsfallet.

Bilaga 4

Stödbrevets lydelse i Chemco Leasing SpA. v. Rediffusion Plc:

“Dear Sirs,

We thank Chemco Leasing SPA (‘Chemco’) for the confidence which has been expressed in our subsidiary, Computer Machinery Corporation Italia SPA (‘CMC Italy’)...in the provision to the same of the lease financing facilities, to be used during the forthcoming twelve months, for the purchase of data entry equipment up to a total value of Italian Lire 17 million for lease terms of up to five years.

We confirm to you that the share capital of CMC Italy is owned 99.91% by Computer Machinery Corporation France SA which is in turn 100% owned by the under-signed Rediffusion Limited. Therefore, Rediffusion Limited will be in a position to exercise sufficient control over the administration and management of CMC Italy to ensure that its obligations to Chemco are maintained.

We assure you that we are not contemplating the disposal of our interests in CMC Italy and undertake to give Chemco prior notification should we dispose of our interest during the life of the leases. If we dispose of the interest we undertake to take over the remaining liabilities to Chemco of CMC Italy should the new shareholders be unacceptable to Chemco. Yours faithfully, for and on behalf of Rediffusion Limited...Managing Director.”²⁵³

---

²⁵³ Citatet kommer ifrån en sekundärkälla, Fisher, s. 215, då Chemco Leasingfallet inte har publicerats i de vanliga skrifterna.

Bilaga 5

Stödbrevets lydelse i Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad:

“We refer to your recent discussion with MMC Metals Limited as a result of which you propose granting MMC Metals Limited: a) banking facilities of up to £5 million; and b) spot and forward foreign exchange facilities with a limitation that total delivery in cash will not on any one day exceed £5 million

[1] We hereby confirm that we know and approve of these facilities and are aware of the fact that they have been granted to MMC Metals Limited because we control directly or indirectly MMC Metals Limited.

[2] We confirm that we will not reduce our current financial interest in MMC Metals Limited until the above facilities have been repaid or until you have confirmed that you are prepared to continue the facilities with new shareholders.

[3] It is our policy to ensure that the business of MMC Metals Limited is at all times in a position to meet its liabilities to you under the above arrangements.

Yours faithfully, MALAYSIA MINING CORPORATION
BERHAD.²⁵⁴

---

²⁵⁴ Citat från *Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad.*

Bilaga 6

Stödbrevets lydelse i UfR 1994.470 H:

”I anledning af at A/S Jyske Bank har stillet kreditfaciliteter til rådighed for A/S Engesvang Trælasthandel 1981, erklærer undertegnede Thyholms Tømmerhandel A/S hermed

- at vi altid vil følge selskabets udvikling nøje
- at vi ikke uden bankens indforståelse vil afhænde/pantsætte vore aktieposter i selskabet, sålænge dettes kredit ikke er indfriet
- at vi om fornødent vil tilføre selskabet tilstrækkelige likvide midler til, at det til enhver tid er i stand til at opfylde sine forpligtelser over for banken”²⁵⁵

---

²⁵⁵ Citat från UfR 1994.470 H.

Bilaga 7

Ett av stödbrevens lydelse i UfR 1998.1289 H:

”I anledning af at Aktieselskabet VARDE BANK har ydet Ginge Brand & Elektronik A/S [...] en ramme for valutaterminsforretning stor kr. 100.000.000,-, erklærer undertegnede SCS Holding A/S [...] at vi som hovedaktionær i Ginge Brand & Elektronik A/S ikke uden Aktieselskabet VARDE BANK’S samtykke vil sælge, pantsætte eller på anden måde disponere over aktierne i dette selskab, sålænge de ovenfor nævnte kreditfaciliteter er udnyttede.

Vi erklærer samtidig i forbindelse med ydelse af ovennævnte, økonomisk at ville støtte Ginge Brand & Elektronik A/S med henblik på, at selskabet vil være i stand til at opfylde sine forpligtelser overfor Aktieselskabet VARDE BANK.”²⁵⁶

---

²⁵⁶ Citat från UfR 1998.1289 H. Domen innehåller även ett letter of awareness och ett letter of intent.

Litteraturförteckning

Svensk litteratur och svenska artiklar:

- Adlercreutz, Axel   ”Rättsverkan av brutna avtalsförhandlingar och andra fall av ofullständiga avtal (om ’letters of intent’, principöverenskommelser m.m.)”, s. 493-514, *Svensk Juristtidning*, 1987.
- Bergström, Sture
Håstad, Torgny
Lindblom, Per Henrik
Rylander, Staffan   *Juridikens termer*, åttonde upplagan, Liber AB, ISBN 91-21-11952-X, Stockholm 1992.
- Bogdan, Michael   ”’Comfort letters’ i samband med internationell upplåning”, *Tidskrift for rettsvitenskap*, s. 653-669, Oslo 1988. [Cit: Bogdan, ”’Comfort letters’ i samband med internationell upplåning”]
- Bogdan, Michael   ”Comfort letters - ett tillägg”, s. 242-243, *Tidskrift for rettsvitenskap*, Oslo 1989. [Cit: Bogdan, ”Comfort letters – ett tillägg”]
- Bogdan, Michael   ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”, *Letters of Comfort, Handelsrättslig skriftserie Nr 1*, Institutionen för handelsrätt, Lunds universitet, ISBN 91-87998-00-9, Lund 1989. [Cit: Bogdan, ”Letters of Comfort i ett internationellt perspektiv”]
- Bogdan, Michael   ”Rekviem över letters of comfort” i *Festskrift till Jan Ramberg*, s.71-79, Juristförlaget, ISBN 91-39-20010-8, Stockholm 1996. [Cit: Bogdan, ”Rekviem över letters of comfort”]
- Gorton, Lars   ”Några avtalsrättsliga utblickar, nordiskt och internationellt”, s. 725-733, *Svensk Juristtidning*, 1989. [Cit: Gorton, ”Nordiskt och internationellt”]
- Gorton, Lars   ”Kreditavtal och ställningsfullmakt – en rättslig utblick”, s. 5-26, *Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland*, Etthundratrettioåttonde årgången, första häftet, 2002. [Cit: Gorton, ”Kreditavtal och ställningsfullmakt”]

- Gäverth, Leif ”Anm. av Torsten Iversen, Støtteerklæringer, akademisk avhandling, 341 s., G. E. C. Gads Forlag, Köpenhamn 1994 ISBN 87-12-02701-4.”, s. 706-712, *Svensk Juristtidning*, 1994. [Cit: Gäverth, ”Anm. av Iversen”]
- Gäverth, Leif *Stödbrev – Borgensliknande handlingar utställda företrädesvis för svagt kapitaliserade bolag*, Iustus förlag, ISBN 91-7678-269-7, Uppsala 1994. [Cit: Gäverth]
- Hellner, Jan *Kommersiell avtalsrätt*, första upplagan, Stiftelsen Juristförlaget vid Stockholms universitet, ISBN 91-7598-146-7, Stockholm 1986. [Cit: Hellner, 1986]
- Hellner, Jan *Kommersiell avtalsrätt*, fjärde upplagan, femte tryckningen, Norstedts Juridik AB, ISBN 91-7598-579-9, Stockholm 1993. [Cit: Hellner, 1993]
- Hellner, Jan ”Stödbrev – några reflektioner”, debatt, s. 1225-1226, *Juridisk Tidskrift* 1995/96.
- Jonasson Martin ”Letters of Comfort en introduktion”, *Letters of Comfort, Handelsrättslig skriftserie Nr 1*, Institutionen för handelsrätt, Lunds universitet, ISBN 91-87998-00-9, Lund 1989.
- Kihlman, Jon ”Om det dunkelt sagda” i *Festskrift till Gunnar Karnell*, s. 331-339, Jure AB, ISBN 91-973587-1-1, Stockholm 1999.
- Kleineman, Jan *Ren förmögenhetsskada- särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, Juristförlaget, ISBN 91-7598-180-7, Stockholm 1987.
- Lindquist, Björn ”Letters of comfort – något om dess framtid i Sverige”, *Letters of Comfort, Handelsrättslig skriftserie nr 1*, Institutionen för handelsrätt, Lunds universitet, ISBN 91-87998-00-9, Lund 1989.
- Ramberg, Jan ”Recension av Erik Røsægs, ’Garantier eller fattigmanns trøst’ – støtteerklæringer i selskapsforhold av typen ’comfort letters’ . (Ak.avh.) Universitetsforlaget. Oslo 1992. 654 s.”, s. 718-719, *Juridisk Tidskrift* 1992/93.

- Ramberg, Jan "Tolkning av s.k. stödförklaringar ('comfort letters')", s. 131-137, *Juridisk Tidskrift* 1994/95. [Cit: Ramberg, "Tolkning av s.k. stödförklaringar ('comfort letters')"]
- Ramberg, Jan "Stödbrev och den svårfångade partsavsikten", s. 827-832, *Juridisk Tidskrift* 1995/96. [Cit: Ramberg, "Stödbrev och den svårfångade partsavsikten"]
- Ramberg, Jan
Ramberg, Christina *Allmän avtalsrätt*, sjätte upplagan, Norstedts Juridik AB, ISBN 91-39-20322-0, Stockholm 2003. [Cit: Ramberg J&C]
- Rodhe, Knut "Moderbolags ansvar för dotterbolags skulder" i *Festskrift till Jan Hellner*, s. 481-499, P A Norstedt & Söners Förlag, ISBN 91-1-837322-4, Stockholm 1984.
- Walin, Gösta *Borgen och tredjemanspant*, första upplagan, andra tryckningen, Norstedts Förlag AB, ISBN 91-1-847921-9, Lund 1986.

Dansk litteratur och danska artiklar:

- Andersen, Eigil Lego "Comfort letters", s. 8-16, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 4, 1992.
- Blok, Peter "Retsvirkningen af en 'hensigtserklæring' (støtteerklæring)", s. 436-440, *UfR* 1994B. 436.
- Brasen, N. J.
Jespersen, C. "Den regnskabs- og revisionsmæssige behandling af hensigtserklæringer", s. 18-19, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 4, 1992.
- Christensen, Mogens "Reelle hensigter – om hensigts-/ støtteerklæringer", s. 25-28, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 5, 1998.
- Christoffersen, Jonas
Kierkegaard Federspiel
Gorrissen, Nils Bang
Sørensen "Støtteerklæringer – om Højesterets restriktive praksis", s. 8-17, *Revision & Regnskabsvæsen*, nr 11, 1999. [Cit: Christoffersen m.fl.]

Iversen, Torsten *Støtteerklæringer*, G.E.C Gads Forlag, ISBN 87-12-02701-4, Köpenhamn 1994.

Koktvedgaard, Mogens *Lærebog i konkurrenceret*, fjärde upplagan, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 87-574-5983-5, Köpenhamn 2000.

Pedersen, Hans
Viggo Godsk *Kaution*, sjätte upplagan, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 87-574-0526-3, Köpenhamn 2002.

Norsk litteratur:

Røsæg, Erik *Garantier eller fattigmanns trøst? Støtterklæringer i selskabsforhold av typen "comfort letters"*, ISBN 82-00-21468-0, Oslo 1992.

Engelsk litteratur och engelska artiklar:

Brown, Ian "The Letter of Comfort: Placebo or Promise?", s. 281-291, *Journal of Business Law*, July 1990.

Burns, Andrea "Build insurance and warranties – a better form of protection than bonds and guarantees", s. 380-391, *Construction Law Journal*, 12(6), 1996.

Cuthbert, Neil "Security for projects", part 3, s. 4-7, *International Banking and Financial Law*, 17(1), 1998.

Fisher, Jonathan S. "Comfort Letters and their Legal Status", s. 215-221, *Journal of International Banking Law*, 3(5), 1988.

Hamish, Ramsay "Comfort letters", *International Banking and Financial Law*, s. 74-75, 14(7), 1995.

Jacobs, Edward "Little comfort from letters of comfort", *International Banking Law*, s. 190-191, 7(12), 1989.

Lee, Pey-Woan "Letters of comfort revisited", s. 169-176, *Lloyd's maritime and commercial law quarterly*, London 2001.

- Mc Bain, Graham "Two cases on 'Comfort letters'", s. 68-71, *International Banking Law*, 7(5), 1988.
- Omalu, Mirian Kene "Precontractual agreements in the energy and natural resources industries – legal implications and basis for liability (civil law, common law, Islamic law)", s. 303-331, *Journal of Business Law*, July 2000.
- Wood, Philip *Law and practice of international finance*, Sweet & Maxwell Ltd., ISBN 0-421-26410-1, London 1980.
- Case comment, författare anonym "When a Comfort Letter does not create a legal obligation", s. 96-97, *Journal of Business Law*, March 1989.

Elektronisk källa:

- Arwidsson, Thorulf "Varning för Letter of intent", *Dagens Industri*, 6 maj, 2000. Taget från Internetadressen: (<http://www.bankrattsforeningen.org.se/domstol57.html>) Datum: 030507, kl: 14.40.

Muntlig källa:

Telefonintervju med Paolo Bartoletti, jurist på Danske Bank i Stockholm, utförd 2003-04-17 av Josefine Robertsson.

Kortare intervju med Andreas Engman, ekonom på Danske Bank i Stockholm, utförd 2003-02-22 av Josefine Robertsson.

Rättsfallsförteckning

Svenska rättsfall:

Högsta domstolen:

NJA 1992 s. 375

NJA 1994 s. 204

NJA 1995 s. 586

Hovrätten:

Mål T 358-99 DT 2017

Danska rättsfall:

UfR 1994.470 H

UfR 1998.1289 H

Engelska rättsfall:

Nicolene Ltd. v. Simmonds [1953] 2 WLR 717 (CA).

Edwards v. Skyways Ltd. [1964] 1 WLR 349.

Chemco Leasing SpA. v. Rediffusion plc. [1987] 1 FTLR 201.

Kleinwort Benson Ltd. v. Malaysia Mining Corporation Berhad [1988] 1 WLR 799 (QBD) och [1989] 1 WLR 379 (CA).

Rättsfall ifrån Singapore:

Hong Kong and Shanghai Banking Corporation Ltd. v. Jurong Engineering Ltd. [2000] 2 SLR 54.

